

Mikä kehityspolitiikka?

– KOSKA SUOMI EI ELÄ UMPIOSSA

ONKO KEHITYSYHTEISTYÖSTÄ HYÖTYÄ?

MITEN ESTETÄÄN UUDET TALOUSKRIISIT?

MITEN HILLITÄÄN VERONKIERTOJA, YMPÄRISTÖTUHOJA,

PAKOLAISUUTTA JA ASEELLISIA KONFLIKTEJA?

MIKSI PUUTTUA MUIDEN ONGELMIIN KUN OMIAKIN ON?

2. PAINOS

JULKAISIJA:

Kepa ry

RAPORTTISARJA NRO: 116

ISSN: 1236-4797

ISBN: 978-952-200-189-4 (nid.)

ISBN: 978-952-200-190-0 (pdf)

KIRJOITTAJAT:

Tytti Nahi ja Matti Ylönen

TOIMITUS:

Pasi Nokelainen, Anna-Sofia Joro ja Henna Hakkarainen

GRAAFINEN SUUNNITTELU JA TAITTO:

Suvi Savolainen, Maija Pentikäinen ja Atte Keinänen

PAINO:

Multiprint

JULKAISTU:

Joulukuussa 2012

Kepa ry on 300:n kehityskysymyksistä kiinnostuneen kansalaisjärjestön kattojärjestö ja kehityspolitiikan järjestöasiantuntija. Kepan tehtävänä on innostaa suomalaisia toimimaan oikeudenmukaisemman maailman puolesta. Puoluepoliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton Kepa on perustettu vuonna 1985. Kepan toimintaa tuetaan ulkoministeriön kehitysyhteistyövaroista.

MIKÄ KEHITYSPOLITIikka?

Kehityspolitiikan idea on yksinkertainen: Suomi ei saa politiikallaan tuomita muita köyhyyteen.

► **MAAILMAN KÖYHYDEN** vähentämiseen tähtäävästä kehityspolitiikasta on tullut keskeinen politiikan alue. Suomi ei elä eristyksissä muusta maailmasta, ja moniin tämän päivän haasteisiin täytyy vastata globaalisti. Esimerkiksi talous- ja ilmasto-kriisien seuraukset tuntuvat sekä meillä Suomessa että kehitysmaissa – eniten niistä kärsivät kuitenkin kaikkein köyhimmät.

Kehitysyhteistyö on kehityspolitiikan tunnetuin, mutta ei ainoa osa-alue. Kehityspolitiikkaan lasketaan kaikki ne poliittiset päätökset, joilla on suoria vaikutuksia kehitysmaihin. Kehitysyhteistyön lisäksi tarvitaan muun muassa reilua talous- ja ympäristöpolitiikkaa.

Myös puhtaasti kehitysyhteistyön keinoin on saatu tuloksia aikaan. Esimerkiksi afrikkalaislasten kouluunpääsy on noussut merkittävästi viime vuosikymmenen aikana. Yhteistyön tuloksellisuudessa on silti edelleen parannettavaa. ◀

EI VAIN KEHITYSAPUA

KEHITYSPOLITIikka = kaikki poliittiset päätökset, joilla on suoria vaikutuksia kehitysmaihin, kuten kehitysyhteistyö sekä kehitysmaihin vaikuttava talous-, ympäristö-, maahanmuutto- ja turvallisuuspolitiikka.

KEHITYSYHTEISTYÖ = kumppanuus, johon korkeamman tulotason maat tuovat osaamista ja rahoitusta. Kehitysyhteistyön avulla autetaan kehitysmaiden ihmisiä auttamaan itsensä pois köyhyydestä. Suomen kehitysyhteistyöbudjetti vuonna 2011 oli 1074 miljoonaa euroa.

SISÄLLYS

MIKÄ KEHITYSPOLITIikka	3
JOHDANTO	6
Miksi juuri nyt?	8
Köyhyyttä voidaan vähentää	8
Kansalaiset ja poliitikot pitävät tärkeänä	9
Mitä on sovittu?	10
Mikä johdonmukaisuus?	11
KEHITYSYHTEISTYÖ	12
Meneekö apu perille?	15
Miten tuloksellisuutta kehitetään?	17
Eroon avun pirstaleisuudesta	18
Mikä on kansalaisjärjestöjen rooli?	19
Mikä budjettituki?	19
Puututaanko korrupioon?	21
Tuetaanko yrittäjyyttä?	22
Huomioidaanko naiset, lapset ja nuoret?	22
Onko kriisinhallinta kehitysyhteistyötä?	23
Saavuttaako Suomi 0,7-tavoitteen?	26
Kepan suositukset	27
TALOUSPOLITIikka	28
Vakautta rahoitusmarkkinaverolla	31
Ruualla keinottelu aisoihin	33
Vastuullisuutta yritystoimintaan	34
Veronkierto kuriin	36
Reilumpaa kauppapolitiikkaa	41
Kohti reilumpia tekijänoikeuksia	42
Kepan suositukset	45

YMPÄRISTÖPOLITIikka	46
Ilmastopu vaatii oikeudenmukaisuutta	49
Aavikoituminen, biodiversiteetti ja merten tila	53
Luonnonvarojen ylikulutus	54
Biopolttoaineet eivät ole oikotie onneen	56
Mitä ovat maakaappaukset?	57
Miksi kehitysmaat eivät hyödy luonnonvaroistaan	62
<i>Kepan suosituks</i>	63
MAAHANMUUTTO	64
Maahanmuutosta voivat hyötyä kaikki	66
Maahanmuuttosanaa	67
Miten ehkäistä pakolaisuutta?	70
<i>Kansalaisjärjestöjen suosituks</i>	73
TURVALLISUUSPOLITIikka	74
Suomi rauhanvälittäjänä	76
Kokonaisvaltaista rauhantyötä	78
Pontta siviilikriisinhallintaan	79
Pienaseiden kauppa kuriin	82
<i>Kansalaisjärjestöjen suosituks</i>	85
TAPAU S RUOKAKRIISI	86
KEHITYSPOLITIIKAN KUKA KUKIN ON	90
LÄHTEET	98

JOHDANTO

Äärimmäisen köyhyyden vähentäminen on paitsi oikeudenmukaista myös kaukonäköistä.

SUOMI EI ELÄ UMPIOSSA. Hyvinvointiin ja turvallisuuteen sekä Suomessa että kehitysmaissa vaikuttavat samat kansainväliset haasteet.¹

- ▶ **Ympäristön** tilan tai tulevaisuuden ajattelemisen on vaikeaa, kun köyhyys tekee jokapäiväisestä elämästä selviytymiskamppailua. Ilmastonmuutosta hillitseviä trooppisia metsiä kaadetaan polttopuuksi, jos muuta energianlähdettä ei ole.
- ▶ **Ääriliikkeillä** on usein köyhiä diktatuureja kasvupohjanaan. Kokemus on osoittanut, että köyhyyden vähentäminen vähentää myös ääriliikkeiden kannatusta ja syitä turvautua väkivaltaan.
- ▶ **Epidemioiden** estäminen on maailmanlaajuisesti yhtä vahvalla pohjalla kuin terveydenhuollon heikoin lenkki. Kehitysmaissa köyhyys ja rapakuntoinen terveydenhuolto aiheuttavat ihmisille kärsimystä ja hankaloittavat uusien tautien havaitsemista ja pysäyttämistä.

Köyhyys tulee kalliiksi: se ruokkii yhteiskunnallista epävakautta, pakolaisuutta ja ympäristöongelmia.

¹ Keba (2006)

- ▶ **Pakolaisuuden** perimmäisenä syynä ovat usein aseelliset konfliktit, luonnonkatastrofit, vaino tai äärimmäinen köyhyys. Kehityspoliittikka on kestävin keino vähentää pakolaisuutta.
- ▶ **Veronkierto** kurjistaa julkista taloutta niin Euroopassa kuin kehitysmaissa. Siksi suuryritysten sisäiseen kauppaan ja finanssimarkkinoille tarvitaan ketterämpää sääntelyä.

Köyhien maiden taloustilanteen kohenemisesta on hyötyä paitsi niissä asuville ihmisille itselleen, myös maailmantaloudelle yleisesti. Jo nyt kehitysmaiden kehittyvät taloudet kuten Intia, Kiina ja Brasilia ovat nousseet maailmantalouden uusiksi moottoreiksi, kun Euroopan ja Yhdysvaltojen taloudet yskivät.

Lisäksi Suomen kansainvälinen asema niin EU:ssa, YK:ssa kuin muilla kansainvälisillä foorumeilla riippuu sitoutumisestamme yhteisiin kansainvälisiin tavoitteisiin.

Olellaisinta on, että ihmisten hädän ja kurjuuden lievittäminen on oikein. Jokaisella on oikeus ihmisarvoiseen elämään – myös niillä yli kolmella miljardilla ihmisellä, jotka tänä päivänä joutuvat tulemaan toimeen alle kahdella eurolla päivässä.

Tämä opas tarjoaa taskutietoa ajankohtaisista globaaleista kysymyksistä Suomen poliittisille päättäjille. Suositukset ovat Kepan tai sen jäsenjärjestöjen.

Maailmassa on lähes 900 miljoonaa aliravittua ihmistä. Kehitysyhteistyöllä ei yksinään voida ratkaista ongelmia: sen osuus on vain noin 0,2 prosenttia maailman bruttokansantulosta.

MIKSI JUURI NYT?

Maaailmassa on lähes 900 miljoonaa aliravittua ihmistä.² Tämä on enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Tilanne parani useamman vuosikymmenen ajan, mutta vuoden 2007 jälkeen ruuan hintaheilahtelut ovat kasvattaneet jyrkästi nälkäisten ihmisten lukumäärää.

Viime vuosien talouskriisi on syventänyt kurjuutta myös köyhimmässä maissa. Yhdysvaltojen asuntomarkkinoilta lähtenyt talouskriisi leikkasi kymmenyksen pois köyhimmän 59 valtion budjeteista.³

Onneksi kriisit ovat herättäneet keskustelun uudistustarpeista. Nyt on mahdollista vahvistaa ihmisten perusoikeuksia ja uudistaa kansainvälistä talousjärjestelmää, jos tilaisuuteen tartutaan.

KÖYHYTTÄ VOIDAAN VÄHENTÄÄ

Köyhyyden vähentäminen on mahdollista. Esimerkiksi lapsikuolleisuus köyhissä maissa on puolittunut sitten 1960-luvun ja koulutusta vaille jäävien lasten määrä on supistunut reilusta 50 prosentista 12 prosenttiin.⁴ Viime aikoina koulutuksen yleistymisen on ollut nopeinta Saharan eteläpuolisessa Afrikassa, jossa peruskoulun aloittavien lasten osuus nousi 58:sta 74 prosenttiin vuosina 2000–2007.⁵

Myös talouskasvu pääsi vauhtiin Afrikassa viime vuosikymmenellä. Vuosina 2001–2010 kuusi maailman kymmenestä nopeiten kasvavasta taloudesta oli Afrikassa.⁶ Kansainvälinen valuuttarahasto IMF arvioi, että vuosina 2011–2015

2 FAO, WFP ja IFAD (2012)

3 Oxfam (2010)

4 UNICEF (2008)

5 Ki-moon (2010)

6 Economist (2011)

KANSALAISET JA POLIITIKOT PITÄVÄT TÄRKEÄNÄ

Kehitysyhteistyöllä ja laajemmin kehityspolitiikalla on kansan tuki. Ulkoministeriön heinäkuussa 2011 teettämän Gallupin mukaan 83 prosenttia suomalaisista pitää kehitysapua erittäin tai melko tärkeänä.⁷ Valtaosa suomalaisista on mielihetiedustelun mukaan sitä mieltä, että kehitysavun lisäksi köyhyyden vähentäminen vaatii muitakin toimia.

Kaikkein myönteisimmin kehitysyhteistyöhön suhtautuvat vähävaraisimmat suomalaiset, ilmenee Kepan huhtikuussa 2011 teettämästä Gallupista. Alle 10 001 euroa vuodessa ansaitsevilla kotitalouksissa asuvista suomalaisista vain 11 prosenttia vähentäisi tai lopettaisi kehitysyhteistyön nykyisessä taloustilanteessa.

Myös kansanedustajien enemmistö kannattaa kunnianhimoista kehityspolitiikkaa. Kepan vaalikonevastausten mukaan:⁸

- ▶ 75 prosenttia kansanedustajista tukee kehitysyhteistyömäärärahojen nostamista 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta.
- ▶ 92 prosenttia kannattaa sitovampien kansainvälisten sääntöjen laatimista yritysten yhteiskuntavastuusta.
- ▶ 87 prosenttia tukee kansainvälistä pörssiveroa.
- ▶ 54 prosenttia haluaa ilmastolain, joka velvoittaa vähentämään ilmastopäästöjä 40 prosenttia vuoteen 2020 mennessä.

Vaalikoneeseen vastasi 70 prosenttia valituiksi tulleista kansanedustajista.

7 Taloustutkimus (2011)

8 Kepa (2011)

kärkikymmenikköön nousee peräti seitsemän Afrikan maata: Etiopia, Mosambik, Tansania, Kongo, Ghana, Sambia ja Nigeria. Kasvu ei kuitenkaan jakaannu tasaisesti eikä siten poista köyhyyttä automaattisesti, vaan tarvitaan eriarvoistumista hillitseviä julkisia toimia ja poliittisia päätöksiä.

Kehitysyhteistyön lisäksi köyhyyden vähentämiseksi tarvitaan esimerkiksi reilua talous-, ympäristö-, maahanmuutto- ja turvallisuuspolitiikkaa. On uudistettava maatalouspolitiikkaa, jotta kehitysmaiden pienviljelijät pystyvät tienamaan elantonsa omalla työllään. Vastaavasti on hillittävä veroparatiiseja, jotta kehitysmaat pystyvät verottamaan alueellaan toimivia ulkomaisia yrityksiä ja käyttämään verotulot kehityksen vauhdittamiseen.

MITÄ ON SOVITTU?

Ensimmäinen maailmanlaajuinen sopimus kehityspoliittikan tavoitteista, painopisteistä ja mittareista ovat YK:n yleiskokouksessa sovitut vuosituhattavoitteet. Kehitys- ja teollisuusmaiden hallitusten yhdessä asettamia tavoitteita on kahdeksan: seitsemän sitoo kehitysmaita ja yksi teollisuusmaita. Hallitukset sopivat muun muassa, että äärimmäisessä köyhyydessä elävien osuus maailman väestöstä pyritään puolittamaan vuoteen 2015 mennessä.

Köyhyyden puolittamiseksi kehitysmaat ovat sitoutuneet muun muassa vahvistamaan tasa-arvoa, koulutusta, terveydenhuoltoa ja ympäristönsuojelua. Teollisuusmaat ovat puolestaan sitoutuneet tukemaan kehitysmaiden ponnisteluja nostamalla kehitysavun 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta ja uudistamalla talous- ja ympäristöpolitiikkaansa vuoteen 2015 mennessä. ◀

MIKÄ JOHDONMUKAISUUS?

Ei ole järkevää tukea ihmisiä kehitysyhteistyöllä ja sitten tuhota heidän elinkeinonsa epäreilulla talouspolitiikalla, mutta juuri näin on toisinaan toimittu.

Suomen hallitus on sitoutunut parantamaan eri politiikanalojen kehityspoliittista johdonmukaisuutta. Tavoitteena on, että päätösten vaikutukset globaaliin köyhyyteen otetaan huomioon kaikilla politiikanaloilla ja kaikissa ministeriöissä.

Käytännössä johdonmukaisuuden edistäminen ei ole aina helppoa. Esimerkiksi talousneuvotteluissa ajatellaan helposti vain suomalaisyritysten välittömiä tarpeita. Tarvi- taan asenteiden muutosta, jotta politiikassa otetaan huomioon myös päätösten pidemmän aikavälin vaikutukset.

Suomen kehityspoliitiikan tuloksellisuutta seuraava Kehityspoliittinen toimikuntakin on todennut, että jo epä- johdonmukaisuuksien tunnistaminen olisi askel eteen- päin. Silloin poliittiset valinnat välittömien ja pidemmän ajan tarpeiden välillä voidaan tehdä tietoisesti.⁹

Kataisen hallitus on päättänyt antaa eduskunnalle selonteon työn edistymisestä toimikautensa aikana. Joh- donmukaisuuden parantumista Euroopan unionin jäsen- maissa pyritään seuraamaan myös kokoamalla eri maiden onnistumisia ja haasteita Euroopan-tason raportteihin joka toinen vuosi.

KEHITYSYHTEISTYÖLLÄ AUTETAAN IHMISIÄ AUTTAMAAN ITSEÄN

Kehitysyhteistyötä tehdään julkisen suurennuslasin alla. Sen tuloksia valvotaan sekä paikallistasolla että kansainvälisin sopimuksin.

► **KEHITYSYHTEISTYÖN PÄÄMÄÄRÄ** on äärimmäisen köyhyyden poistaminen. Samalla edistetään useita muita tavoitteita: vahvistetaan ihmisoikeuksia, ehkäistään konflikteja ja suojellaan ympäristöä.

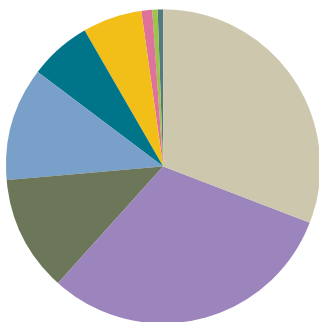
Kehitysyhteistyö on paitsi rahoittamista, aina myös osaamisen jakamista. Valtioiden väliseen kehitysyhteistyöhön kuuluu myös poliittinen dialogi, jonka avulla nostetaan esille esimerkiksi ongelmia ihmisoikeuksien toteutumisessa. Avunantajien ääni kuuluu näissä keskusteluissa usein voimakkaana, ja haasteena onkin paikallisen asiantuntemuksen hyödyntäminen.

**Laadukas
kehitysyhteistyö
tekee itsensä
tarpeettomaksi.**

Kehitysyhteistyö on muuttunut viime vuosina huomattavasti, ja se on paljon muutakin kuin kaivojen ja koulujen rakentamista. Yhteistyöllä tuetaan esimerkiksi paikallista yrittäjyyttä, uusiutuvaa energiatuotantoa, kor-

ruption vastaisia toimia ja tietoyhteiskunnan rakentamista. Esimerkiksi Kirkon Ulkomaanavun Naisten Pankki on perustanut satoja kyläpankkeja tukemaan pienyrittäjyyttä eri puolilla maailmaa. Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto MTK on puolestaan ollut mukana rohkaisemassa Ugandan kahvinviljelijöitä jalostamaan satoaan itse, minkä seurauksena viljelijöiden kokonaissäätöt on onnistuttu kaksinkertaistamaan.

MITEN KEHITYSYHTEISTYÖVARAT JAETAAN?

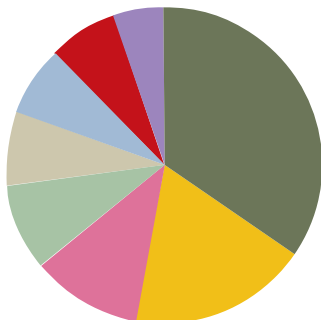

VARSINAISEN KEHITYSYHTEISTYÖN MAKSATUSTEN OSUUDET
KÄYTTÖSUUNNITELMAKOHDITTAIN VUONNA 2011
(YHTEENSÄ 777,1 MILJOONAA EUROA)

	Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	31,1%
	Monenkeskinen kehitysyhteistyö, esimerkiksi YK:n ja Maailmanpankin kautta	30,8%
	Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle	11,9%
	Humanitaarinen apu	11,8%
	Euroopan kehitysrahasto	6,3%
	Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	6,0%
	Kehitysyhteistyön suunnittelu	1,1%
	Korkotuki	0,8%
	Kehitysyhteistyön evaluointi	0,3%

Lähde: : Ulkoministeriö (2012b) Kehityspolitiikkaa ja -yhteistyötä koskeva kertomus vuodelta 2011.

SUOMEN KAHDENVÄLISEN AVUN JAKAUTUMINEN

TIEDOT VUODELTA 2009 (%)

 Sosiaalinen kehitys	32,6%
 Taloudellinen infrastruktuuri	17,5%
 Usealle sektorille kohdentuva apu	12,2%
 Tuotannollinen toiminta	10,6%
 Humanitaarinen apu	9,6%
 Muu apu kuten tuki kehitysmaiden kansalaisjärjestöille	7,9%
 Hallinto	6,4%
 Budjettituki	3,7%

Suomen valtion budjetista käytettiin vuonna 2011 kehitysyhteistyyöhön 2,1 prosenttia eli 1074 miljoonaa euroa. Tämä vastaa noin 0,56 prosenttia Suomen bruttokansantulosta.

MENEEKÖ APU PERILLE?

Riski avun väärinkäytöksistä on luonnollisesti aina olemassa (ks. lisää korruptiosta s. 21).

Hyvin suuri osa avusta menee silti perille. Etiopiassa koulua käyvien lasten määrä on noussut kolmella miljoonalla vuosituhannen vaihteen jälkeen. Tansaniassa lähes kaikki lapset pääsevät kouluun. Nepal ja Gambia ovat saaneet nostettua tyttöjen koulunkäynnin samalle tasolle poikien kanssa. Lapsikuolleisuus on vähentynyt 40 prosentilla Eritreassa, Etiopiassa, Malawissa, Mosambikissa ja Nigerissä. Listaa voisi jatkaa.

Kehitysyhteistyön vaikutuksista talouskasvuun on tehty satoja tutkimuksia. Näistä valtaosa toteaa avun lisänneen kasvua. Esimerkiksi Helsingissä sijaitsevan YK:n Wider-instituutin tutkimus vuodelta 2009 osoittaa, että avulla on positiivinen ja tilastollisesti merkittävä vaikutus kasvuun pitkällä aikavälillä.¹

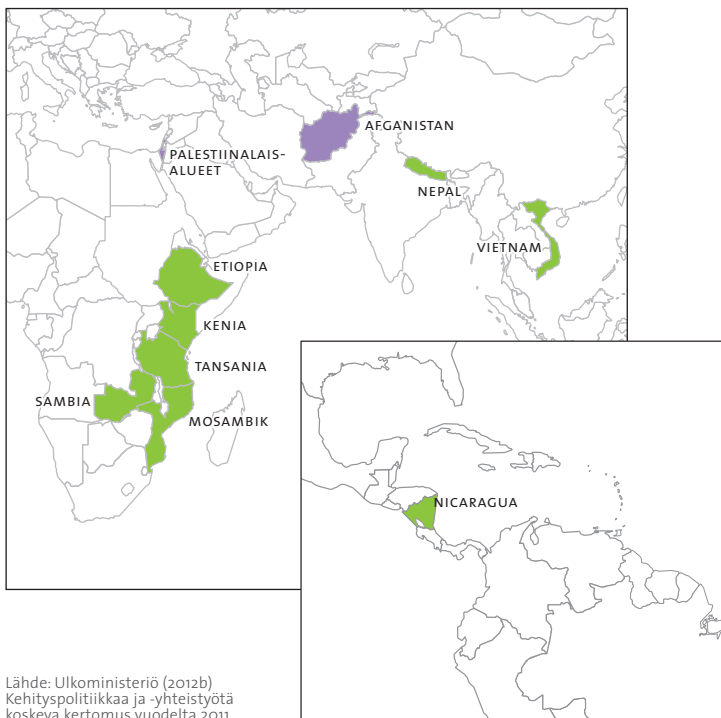
Saavutukset ovat merkittäviä, koska suhteutettuna ongelmien kokoon kehitysyhteistyö on suhteellisen pientä. Kehitysapu tuo matalan tulotason maillekin keskimäärin vain yhdeksän prosenttia bruttokansantulosta.

1 Arndt et al. (2009)

SUOMEN KEHITYSYHTEISTYÖN KESKEISIMMÄT VASTAANOTTAJAMAAT

Kartan 10 maata vastaanottivat vähintään 8 miljoonaa euroa kehitysapua Suomesta vuonna 2011.

- Pääkumppanimaat
- Muut suuret yhteistyömaat

Lähde: Ulkoministeriö (2012b)
Kehityspolitiikkaa ja -yhteistyötä
koskeva kertomus vuodelta 2011.

MITEN TULOSELLISUUTTA KEHITETÄÄN?

Kehitysyhteistyön tuloksellisuutta seurataan kahdellatoista mittarilla, joista on sovittu Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä eli OECD:ssä. Mittarit on kirjattu kansainvälisiin sopimuksiin vuonna 2005 (Pariisin julistus) ja 2008 (Accran toimintaohjelma). Vuonna 2011 järjestetty Busanin huippukokous ja sen myötä vuonna 2012 muodostettu Kehitysyhteistyön tuloksellisuuden globaali kumppanuus toivat agendalle lisää seurattavaa, niiden myötä mittaristoa tullaan uusimaan.

Yksi keino vahvistaa yhteistyön tuloksellisuutta on avun pirstaleisuuden vähentäminen. Vielä 2000-luvun alkuvuosina esimerkiksi Mosambikissa aloitettiin noin 850, Etiopiassa noin 780 ja Tansaniassa noin 720 uutta erillistä kehitysprojektiä vuosittain. Kenelläkään ei ollut kokonaiskuvaa projektien vaikutuksista.

Toinen tavoite on köyhien ihmisten ja maiden omien ponnistusten tukeminen eli *omistajuuden* siirtäminen heille itselleen. Käytännössä kehitysmaat pyrkivät laatimaan täsmällisiä kansallisia kehityssuunnitelmia ja avunantajat kohdentamaan tukensa näiden suunnitelmien toteuttamiseen. Kun kehitysohjelmat ovat köyhien ihmisten itsensä laatimia, apu ei ole veden kantamista kaivoon.

Ihmisoikeusperustaisuus – Suomen kehitysyhteistyössä pyritään oikeusperustaisuuteen. Se tarkoittaa, että työssä ei yritetä tyydyttää kehitysmaiden ihmisten tarpeita, vaan vahvistaa ihmisten ja ryhmien tietoja omista oikeuksistaan ja kykyä edistää niiden toteutumista.

EROON AVUN PIRSTALEISUUDESTA

Esimerkiksi Kambodžan terveyssektorilla toimi 22 avunantajatahoa vuonna 2007, ja hankkeiden yhteismäärä oli 109.² Tilannetta voisi verrata siihen, että Suomen jokaisen terveyskeskuksen toimintasuunnitelmista, seurannasta ja arvioinneista täytyisi tehdä erillinen prosessi rahoittajien kanssa. Jokaisella rahoittajalla olisi hieman toisistaan poikkeavia vaatimuksia, menettelytapoja, lomakkeita ja omat arviointimatkansa hankkeen tehokkuuden todentamiseksi.

Avunantajien ja kehitysmaiden hallitusten keskinäisen koordinaation parantaminen tuottaa tulosta muun muassa Tansaniassa. Kullakin sektorilla eli esimerkiksi koulutuksen, maatalouden tai ympäristön alalla toimivat avunantajat vaihtavat tietoja työryhmässä ja ovat valinneet keskuudestaan ”johtavan” rahoittajan, joka edustaa ryhmää hallituksen suuntaan. Tämä vähentää ylityöllistettyjen tansanialaisvirkamiesten hallinnollista taakkaa. Esimerkiksi Suomi on toiminut johtajana Tansanian paikallishallinnon kehittämisessä.

Avunantajien tarpeisiin kehitetyt keskustelukanavat ovat lisänneet myös paikallisen kansalaisyhteiskunnan ja yksityissektorin osallistumista keskusteluun kehitysyhteistyöstä. Esimerkiksi vesi- ja terveyssektoreilla järjestetään vuosittain tapaamisia, joissa eri toimijat voivat yhdessä arvioida edistystä ja neuvotella tulevista toimenpiteistä.

MIKÄ ON KANSALAIJÄRJESTÖJEN ROOLI?

Suomessa on satoja kehitysyhteistyötä tekeviä kansalaisjärjestöjä: alan kattojärjestö Kepalla on yli 300 jäsenjärjestöä. Suurimmilla järjestöillä kuten Kirkon Ulkomaanavulla, Punaisella Ristillä ja Plan Suomi Säätiöllä on kymmeniä työntekijöitä, mutta enemmistöllä järjestöistä ei ole ainuttakaan palkattua työntekijää.

Kansalaisjärjestöjen etuina kehitysyhteistyössä ovat suorat kontaktit tuettavaan yhteisöön ja ihmisiin. Järjestöt pyrkivät antamaan yhteisöille mahdollisuuden kehittyä omilla ehdoillaan ja pääasiassa paikallisin voimin.

Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö keskittyy usein sellaisiin ihmisryhmiin, asioihin ja maantieteellisiin alueisiin, joita valtion tekemän kehitysyhteistyön on vaikea saavuttaa. On myös hyvä muistaa, että suomalaiset kansalaisjärjestöt ovat tehneet kehitystyötä huomattavasti kauemmin kuin Suomen valtio.

Suomen kehitysavusta noin kymmenen prosenttia kanavoidaan kansalaisjärjestöjen kautta.

MIKÄ BUDJETTITUKI?

Muutama prosentti Suomen kehitysavusta ohjataan suoraan kehitysmaiden budjetteihin niiden omien kehityssuunnitelmien toteuttamiseksi. Vuonna 2011 määrärahoista 2,5 prosenttia eli noin 27,5 miljoonaa euroa kanavoitiin Tansanian, Mosaambikin ja Sambian budjetteihin. Lisäksi 6,7 prosenttia eli 68 miljoonaa euroa suunnattiin valikoitujen ministeriöiden budjetteihin tai yhdessä maan hallinnon kanssa toteutettaviin ohjelmiin.

Budjettituella pyritään kehittämään kohdemaan hallintoa siten, että kehitysyhteistyö tekee lopulta itsensä tarpeettomaksi. Epädemokraattisille, ihmisoikeuksia polkeville tai läpeensä korruptoituneille hallituksille ei budjettitukea pidä

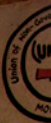

USAID
FOR THE AMERICAN PEOPLE

BUILDING
CAPACITY
WORLDWIDE

Pact Tanzania

Union of Women's Groups
in Morogoro

Public Expenditure Tracking Board (PETB) containing several sheets of paper with text and tables.

MRADI WA UFUATILIAJI WA RASILI
MOROGORO, UMEZINDULIWA NA B
MH: MARK GREEN T
THE PUBLIC EXPENDITURE TRACKING
REGION WAS LAUNCHED BY HIS
OF USA MR: MARK GREEN

myöntää. Kokemus osoittaa, että oikeissa olosuhteissa budjettituki lisää tavallisten ihmisten ja paikallisten kansanedustajien mahdollisuuksia seurata julkisten varojen käyttöä.³ Myös Suomen lähetystöt seuraavat budjettituen käyttöä tarkasti.

PUUTUTAANKO KORRUPTIOON?

Väärinkäytösten ja korruption riski on olemassa myös kehitysyhteistyössä. Lainkuuliaisena maana tunnetussa Suomesakin esimerkiksi myymälävarkaudet maksavat vuodessa 65 euroa jokaista suomalaista kohden.⁴ Kehitysmaissa yksi riskitekijä on, etteivät paikallisten viranomaisten palkat aina riitä elämiseen.

Aina ei voi onnistua, mutta korruptionvastaista työtä tehdään kehitysyhteistyössä tosissaan ja perusteellisesti. Teollisuusmaiden kriittinen äänestäjäkunta luo suurta painetta välttää kiusallisia korruptiotapauksia.

Korruptiosääntöjä ja -valvontaa on kiristetty lähes jokaisessa kehitysmaassa viimeisen 15 vuoden aikana. Suomi on lisännyt maatasolla avun käyttöä seuraavien suomalaisasian tuntijoiden lukumäärää ja määrärahoja on keskitetty Suomalaisille tuttuihin maihin. Paikallisia ihmisiä ja kansalaisjärjestöjä tuetaan valtion kehitysohjelmien seuraamisessa: heillähän on kaikkein suurin intressi varmistaa apuvarojen oikea käyttö.

- ◀ *Tansanialainen vanha herra Selemani A. Mgwami lukee kotikylänsä ilmoitustaululta säännöllisesti, kuinka paljon rahaa on tarkoitus käyttää esimerkiksi terveyskeskuksen korjaamiseen. Sen jälkeen hän käy omin silmin tarkastamassa, että rahat on käytetty oikein. Ilmoitustaulut saatiin kylään kehitysyhteistyöhankkeen tuloksena.*

3 Kepa (2010e)

4 Taloussanommat (2010)

TUETAANKO YRITTÄJYYTTÄ?

Yrittäjyyden ja yritystoiminnan tukeminen kehitysyhteistyöllä on kasvussa. Kansainväliset kehityspankit kuten Maailmanpankki ovat viime vuosina kasvattaneet huomattavasti lainanantoaan yksityissektorille: yrityksille kanavoitavan tuen osuus kehityspankkien rahoituksesta on tällä vuositu-hannella kasvanut kymmenyksestä puoleen.⁵

Suomen kehitys-yhteistyöstä kolmasosa tukee tuotannollista toimintaa ja kansainvälistä kauppaa.⁶

Köyhyyden vähentämisen näkökulmasta keskeisintä ei ole kansainvälisen suuryritysten kehitysmaainvestointien tukeminen. Investoinnit voivat parhaimmillaan tuoda kehitysmaille pääomaa, teknologiaa ja halpoja tuotteita, mutta esimerkiksi

työtä ne tarjoavat vain 82 miljoonalle ihmiselle.⁷

Keskeisintä on tukea pienten ja keskisuurten paikallisten yritysten toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä. Ne työllistävät enemmistön kehitysmaiden ihmisistä ja toimivat myös suurkaupunkien ulkopuolella.

HUOMIOIDAANKO NAISET, LAPSET JA NUORET?

Kehityspoliitikassa naisten, lasten ja nuorten aseman ja oikeuksien edistäminen on sekä tavoite että väline muiden kehityspoliittisten tavoitteiden kuten ruokaturvan saavuttamiseksi ja ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Suomi pyrkiiin tukemaan naisten ja lasten oikeuksia läpileikkaavasti

5 Bretton Woods Project (2010)

6 Ulkoasiainministeriö (2011)

7 UNCTAD (2010)

kaikessa kehitysyhteistyössään, oli työn alla sitten terveydenhuollon, maatalouden tai tietoyhteiskunnan kehittäminen.

Ulkoministeriön ja valtiontalouden tarkastusviraston vuosien 2008–2009 arvioinneissa kuitenkin kävi ilmi, että läpileikkaavuuden toteutuminen on vaihdellut. Jotta jokaisessa kehityshankkeessa huomioitaisiin vaikutukset naisiin, lapsiin ja nuoriin, tarvittaisiin sekä lisää ohjeita ja koulutusta hankkeiden suunnittelijoille että tiukempaa laadun valvontaa. Ulkoministeriön laaturyhmän pitää palauttaa heikosti suunnitellut hankkeet valmisteluun.

ONKO KRIISINHALLINTA KEHITYSYHTEISTYÖTÄ?

Päätökset siitä, mikä lasketaan kehitysyhteistyöksi, tehdään OECD:n kehitysyhteistyökomitea DAC:ssa.⁸ Kehitysapuna voidaan turvallisuussektorilla raportoida siviileille suunnattavat tuet. Kehitysavulla voidaan siis tukea esimerkiksi entisten lapsisotilaiden sopeutumista yhteiskuntaan, maamiinojen raivausta ja kansallisen turvallisuussektorin uudistamista.

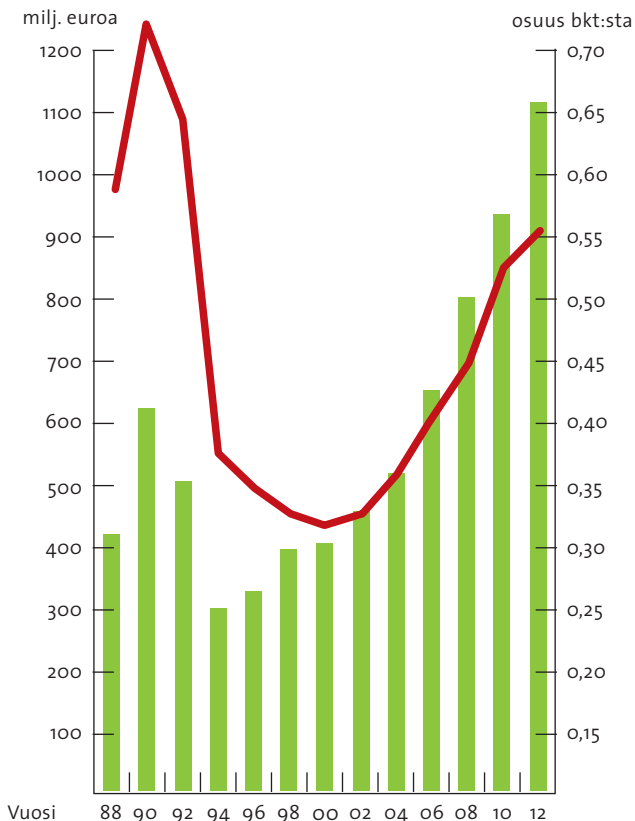
YK:n valtuuttamien kriisinhallintaoperaatioiden menoista seitsemän prosenttia voidaan kirjata kehitysavuksi. Tämän osuuden on arvioitu kuluvan jälleenrakentamiseen ja maan sosiaalista ja taloudellista kehitystä suoraan tukevaan toimintaan. Myös sotilaalliseen kriisinhallintaan liittyvät humanitaariset ja jälleenrakennustehtävät luetaan kehitysavuksi.

Kehitysapuna ei voida raportoida sotilaallisille toimijoille annettua suoraa tukea, kuten sotilaiden palkkakuluja tai koulutusta. Rajaukseen on vahvat perustelut. Jos sotilaalliset menot hyväksyttäisiin kehitysyhteistyöksi, se voisi johtaa esimerkiksi Afganistanin ja Irakin sotien kustannusten laskemiseen kehitysavuksi.

8 Kepa (2010a)

SUOMEN KEHITYSYHTEISTYÖ- MÄÄRÄRAHOJEN MUUTOKSET

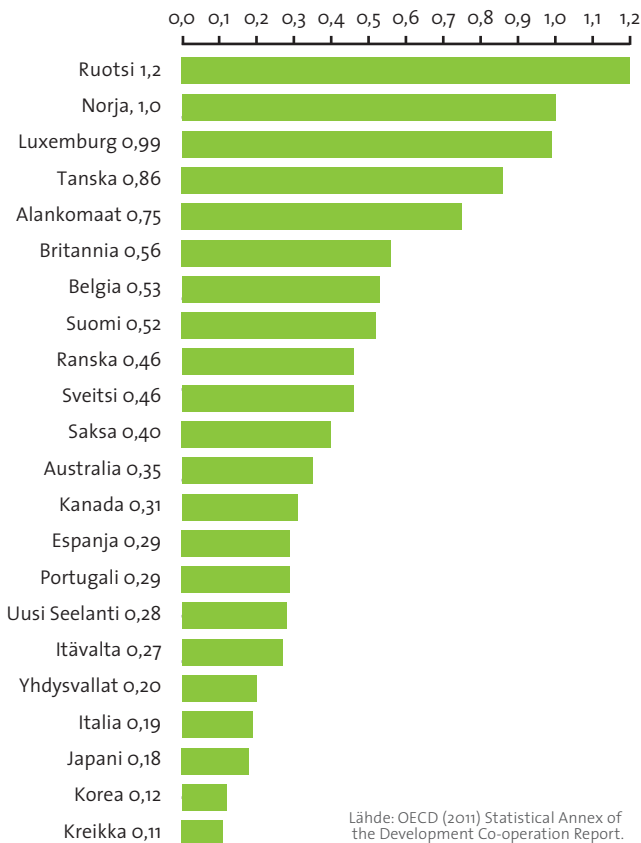
Miljoonaa euroja osuus bruttokansantuotteesta

Lähde: Ulkoministeriö (2012b) Kehityspolitiikkaa ja yhteistyötä koskeva kertomus vuodelta 2011, Valtioneuvosto (2011b) Valtion vuoden 2012 talousarvio

KEHITYSYHTEISTYÖN MÄÄRÄRAHAT KANSAINVÄLISESSÄ VERTAILUSSA

Prosenttia bruttokansantulosta. Tiedot vuodelta 2011.

Lähde: OECD (2011) Statistical Annex of the Development Co-operation Report.

SAAVUTTAAKO SUOMI 0,7-TAVOITTEEN?

Teollisuusmaiden kehitysyhteistymäärärahat lähtivät nousuun sen jälkeen, kun vuosituhattavoitteista oli sovittu YK:ssa (ks. sivu 10). Euromääräisesti OECD-maiden määrärahat ovat kaksinkertaistuneet kymmenessä vuodessa.⁹ Ruotsi, Norja, Tanska, Alankomaat ja Luxemburg ovat jo saavuttaneet 0,7 prosentin bruttokansantulotavoitteen.

Hallitusohjelman mukaan Kataisen hallituksen tavoitteena on Suomen kehitysyhteistyön määrärahojen nostaminen 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta kansainvälisten si-
tountusten mukaisesti eli vuoteen 2015 mennessä.

Vuonna 2011 Suomi käytti kehitysyhteistyyöhön noin 0,56 prosenttia bruttokansantulosta, eli 1074 miljoonaa euroa.

Sittemmin hallitus päätti jäädyttää vuosien 2013-2014 kehitysyhteistyön määrärahat euromääräisesti vuoden 2012 tasolle. Vuodelle 2015 on suunniteltu 30 miljoonan euron leikkausta. Näillä päätöksillä Suomi syö sanansa.

Käytännössä kehitysyhteistyön tavoitteiden saavuttaminen vaatii kuitenkin vain poliittista tahtoa. Kansalaisten vankka tuki on jo olemassa: yli 80 prosenttia suomalaisista pitää kehitysyhteistyötä erittäin tai melko tärkeänä.¹⁰ Jotta Suomi voi pitää kiinni lupauksistaan, hallituksen on tehtävä konkreettinen suunnitelma 0,7-tavoitteen saavuttamiseksi. ◀

9 OECD (2011)

10 Taloustutkimus (2012)

KEPA SUOSITTAA ETTÄ SUOMI

- ▶ Päättää avun kohdentamisesta maakohtaisesti paikalliset olosuhteet ja paikallisten ihmisten omat ponnistelut huomioon ottaen.
- ▶ Vähentää avun pirstaleisuutta keskittämällä apua köyhimpiin maihin ja pääkumppanimaihin.
- ▶ Vahvistaa kehitysmaiden valtaa ja vastuuta omasta kehityksestään lisäämällä budjettitukea ja tukemalla kehitysmaiden ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa hallitustensa politiikkaan.
- ▶ Nostaa kehitysyhteistyön määrärahat 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta vuoteen 2015 mennessä ja tukee lisäksi kehitysmaiden ilmastotoimia.

TALOUSUUDISTUKSILLA HYVINVOINTI KASVUUN KAIKKIALLA

Taluskriiseihin on ratkaisuja, joissa Suomen ja kehitysmaiden edut yhtyvät. Monet rakenteelliset ongelmat estävät kehitysmaita irrottautumasta köyhyyskierteestä.

► **USEIN AJATELLAAN**, että rikkaat maat tukevat köyhiä maita kehitysavulla, lainoilla ja investoinneilla. Suurimmat rahavirrat kulkevat kuitenkin kehitysmaista rikkaisiin talouksiin.

Kehitysmaat myös kärsivät usein suhteellisesti eniten maailmantalouden häiriöistä. Vuonna 2009 taluskriisi maksoi Afrikan maille yli 40-kertaisesti niiden saaman kehitysavun verran.¹ Siksi Euroopan ja Suomen talouspolitiikalla on suuri merkitys kehitysmaille.

Keinoja kansainvälisen talouden vakauttamiseksi ovat esimerkiksi rahoitusmarkkinaveron käyttöönotto, yritystoi-

Afrikka ei elä kehitysapualmuista, vaan on netto-luotottaja muulle maailmalle, kun kaikki kansainväliset rahavirrat otetaan huomioon.

minnan vastuullisuuden edellyttäminen, veronkierron hillitseminen sekä kaupan ja henkisen omaisuuden sääntöjen muuttaminen reilumiksi.

Tukemalla näitä talouspoliittisia toimia Suomi edistää globaalin köyhyyden vähentämistä.

1 Oxfam (2010)

RAHAVIRRAT KEHITYS- JA TEOLLISUUSMAIDEN VÄLILLÄ

KEHITYSMAISTA TEOLLISUUSMAIHIN

TEOLLISUUSMAISTA KEHITYSMAIHIN

MILJARDIA YHDYSVALTAIN DOLLARIA. TIEDOT VUODELTA 2009.

 Veronkierto ja muut laittomat rahavirrat 712	 Globaalit kehitys-yhteistyövarat 120
 Pitkäaikaisen velan hoitokulut 514	 Yksityishenkilöiden rahalähetykset 289
 Yritysten voittojen kotiutukset 239	 Suorat investoinnit 320
	 Pitkäaikainen lainanotto 504

Lähde: Eurodad (2011) Responsible Finance Charter

RAHOITUSMARKKINAT OVAT PALJON SUUREMMAT KUIN OIKEAT MARKKINAT

FINANSSITALOUS

- Johdannaiset
- Valuuttakauppa
- Pörssikauppa

REAALITALOUS

- Bruttokansantuote
- Maailmankauppa

Neliöt kuvaavat markkinoiden kokoa vuonna 2010. Johdannaismarkkinoilla liikkuu joka päivä satoja kertoja enemmän rahaa kuin tavaroiden ja palveluiden kaupassa. Kehitysapua ei kuvaan voida piirtää: 0,3 miljardin dollarin päivittäiset kehitysyhteistyövarat eivät näkyisi siinä ilman suurennuslasia.

Lähteet:

BIS (2007) Triennial Central Bank Survey of Foreign Exchange and Derivatives Market Activity, Maailmanpankki (2008b) Key Development Indicators, OECD Query Wizard for International Development Statistics, World Federation of Exchanges (tiedot vuodelta 2008), WTO (2009) International Trade Statistics 2009

VAKAUTTA RAHOITUSMARKKINAVEROLLA

Maailmantalouden ja etenkin rahoitusmarkkinoiden heilah-
telut koettelevat hyvinvointia niin Suomessa kuin kehitys-
maissa. Markkinoita voitaisiin vakauttaa pienellä verolla, joka
perittäisiin suuren mittakaavan valuutta-, arvopaperi- ja joh-
dannaiskaupasta. Euroopan komissio on ehdottanut rahoitus-
markkinaveron käyttöönottoa unionin alueella.²

Rahoitusmarkkinavero vähentäisi lyhytjänteisen keino-
tteen kannattavuutta, kos-
ka sitä tehdään yleensä
pienillä voittomarginaa-
leilla. Tavallisen osake-
säästäjän tai esimerkiksi
eläkevakuutusyhtiöiden
pitkän aikavälin sijoitus-
toimintaan muutaman
promillen verolla ei olisi
juurikaan merkitystä.

Vaikka veron ensisijai-
nen tarkoitus on vakau-
den lisääminen, se toisi
myös merkittävät tulot.

Veron tuottoarviot vaihtelevat. Komission ehdotuksen mu-
kaan EU-verolla kerättäisiin 57 miljardia vuodessa, tutkimus-
ten mukaan maailmanlaajuinen vero toisi jopa 600 miljardin
euron tulot vuosittain.³ Tuloilla voitaisiin paikata julkista ta-
loutta ja rahoittaa esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjuntaa.
Rahoitusmarkkinaveroa käsittelevä tutkimus ja ymmärrys on
viime vuosina karttunut huomattavasti.

**Rahoitusmarkkina-
vero vakauttaisi
markkinoita
ohjaamalla
kaupankäyntiä
lyhytjänteisestä
keinottelusta
pitkän tähtäimen
sijoitustoimintaan.**

2 Euroopan komissio (2012)

3 Schulmeister (2009), Schulmeister (2010), Baker et al. (2009),
Schulmeister et al. (2008), Schmidt (2008), Euroopan komissio (2012)

TEKNISIÄ ESTEITÄ RAHOITUSMARKKINAVEROLLE EI OLE

Teknisesti rahoitusmarkkinaveron käyttöönotto olisi yksinkertaista. Kauppa tapahtuu elektronisten järjestelmien kautta, ja vero perittäisiin järjestelmässä aina osto- ja myyntihetkellä. Erilaisia rahoitusmarkkinaveroja on jo toteutettu noin 40 maassa.⁴

Veroa on vastustettu väittämällä, että toimiakseen sen tulisi olla heti maailmanlaajuinen. Vero voitaisiin kuitenkin ottaa käyttöön pienemmälläkin alueella. Esimerkiksi Lontoon asema finanssikeskuksena on säilynyt, vaikka siellä on jo pitkään peritty 0,5 prosentin leimaveroa osakekaupasta. Kaupankäynti ei ole paennut Lontoosta muualle, koska monet muut asiat painavat sijoituspäätöksessä enemmän kuin pieni vero.⁵

Kauppatapahtumiin kohdistuva rahoitusmarkkinavero on eri asia kuin pankkien tulokseen eli esimerkiksi vuosittaisiin voittoihin kohdistuva vakausmaksu. Maksu ei muuttaisi rahoitusmarkkinoiden toimintatapoja tai vähentäisi epävakautta. Lisäksi sen potentiaaliset tuotot ovat huomattavasti rahoitusmarkkinaveroa pienemmät.

Kataisen hallitus päätti hallitusohjelmassaan, että ”Suomi kiirehtii kansainvälisen rahoitusmarkkinaveron käyttöönottoa maantieteellisesti mahdollisimman kattavasti. Tavoitteena on globaali vero, mutta ensi vaiheessa kyseeseen voi tulla myös EU:n tasolla toimeenpantava järjestelmä.”

Suomen hallitus on päättänyt olla lähtemättä mukaan halukkaiden maiden ryhmään toteuttamaan eurooppalaista rahoitusmarkkinaveroa. Mukaan liittymistä tulisi kuitenkin harkita pian uudestaan. EU:n kautta Suomi voi myös edistää veron maailmanlaajuista käyttöönottoa esimerkiksi G20-kokouksissa.

4 Just Economics (2010)

5 Kapoor (2010), Kapa (2010f)

RUUALLA KEINOTTELU AISOIHIN

Rahoitusmarkkinoilla tapahtuva keinottelu on viime vuosina kohdistunut erityisesti raaka-aineisiin ja ruokaan. Enemmistö taloustieteilijöistä katsoo, että keinottelu **lisää ruuan hintojen heilahtelua** myös ruokakaupoissa ja maailmanmarkkinoilla.⁶

Erityisen suosittu sijoituskohde ovat johdannaiset, kuten futuurit. Myymällä futuurin viljelijä voi vaikkapa tammi-kuussa sopia millä hinnalla hän myy satonsa heinäkuussa. Näin hänen ei tarvitse pelätä hintojen laskua. Nykyään valtaosa ostajista kuitenkin myy futuurit nopeasti eteenpäin, ja laaja-alainen keinottelu haittaa markkinoiden toimintaa. Hintoja eivät enää määritä kysyntä ja tarjonta vaan keinottelijoiden laumakäyttäytyminen ja muoti-ilmiöt. Tuottajat eivät saa markkinoilta oikeita hintasignaaleja ja voivat myös viivyttää myyntejä suotuisien hintaheilahdusten toivossa.

Sääntelyn uudistaminen voisi tasoittaa ruuan hintoja ja lisätä finanssimarkkinoiden läpinäkyvyyttä. Rahoitusmarkkinaverolla voitaisiin jopa hillitä ruoan hintavaihtelua, koska se vähentäisi lyhytaikaista keinottelua perushyödykkeillä (ks. lisää rahoitusmarkkinaverosta s. 31). Lisäksi voitaisiin esimerkiksi sopia yläraja yksittäisen investoijan johdannaisostoille tai palata viime vuosikymmenien sääntöön, että johdannaiskauppaa voivat käydä vain itse raaka-aineen myymisestä tai ostamisesta kiinnostuneet toimijat. Ongelmaan voitaisiin puuttua myös sulkemalla virallisten pörs-sien ulkopuolinen johdannaiskauppa.⁷

Yhdysvalloissa raaka-ainejohdannaisten sääntelyä vahvistettiin vuoden 2010 kuluttajansuojalaissa. Myös EU:ssa neuvotellaan parhaillaan useiden direktiivien uudistamisesta.

6 FAO et al. (2011), Gilbert (2010)

7 UNCTAD (2009), Eurodad et al. (2008), IATP (2008)

VASTUULLISUUTTA YRITYSTOIMINTAAN

Liiketoiminnasta on tullut yhä globaalimpaa. Investoinnit, tuotteet ja raaka-aineet kulkevat mantereelta toiselle, mikä tuo kehitysmaihin pääomaa, teknologiaa, osaamista, työpaikkoja ja edullisia tuotteita.

Hikipajat, piittaamattomuus ympäristöstä, verokikkailu ja lahjonta ovat kuitenkin edelleen arkipäivää. Nykyisin 215 miljoonaa alle 15-vuotiasta lasta käy töissä.⁸ Yksityiset investoinnit auttavat pitämään luonnonvaroiltaan rikkaiden maiden diktaattoreja vallassa. Veronkierto syö valtioiden varoja. Kolmasosa maailman ympäristökuluista johtuu 3 000 suurimmasta yrityksestä.⁹

Yritysvastuun vahvistaminen olisi eduksi myös suomalaisille. Suomenkin työllisyystilanteeseen vaikuttaa se, miten tuotantokustannukset muuttuvat muualla maailmassa. Yritykset hyötyvät, jos työelä-

”Tavoitteena on suomalaisten yritysten toimiminen edelläkävijänä yritysvastuuasioissa.”

Kataisen hallituksen hallitusohjelma

mää, ympäristöä ja veronmaksua koskevat pelisäännöt ovat kaikille samat, ja jos investointiympäristö on vakaata ja vastuullinen. Suomalaiset myös vaativat vastuullisuutta: Elinkeinoelämän valtuuskunta EVAn arvo- ja asennetutkimuksessa 2009 valtaosa suomalaisista piti

suomalaisyrittäjien yhteiskuntavastuuta liian vähäisenä.¹⁰ Reilun kaupan tuotteiden myynti on kasvanut vuosi vuodelta. Vuonna 2011 myynnin arvo oli 102,7 miljoonaa euroa.¹¹

8 ILO (2010)

9 Jowit (2010)

10 EVA (2009)

11 Reilun kaupan edistämisyhdistys (2012)

WÄRTSILÄ OYJ

KESKO OYJ

OUTOKUMPU OYJ

2

1

3

Kattavimmat yritysraportit on Suomessa palkittu jo 15 peräkkäisenä vuonna. Kilpailun järjestävät Elinkeinoelämän keskusliitto, Finnish Business & Society ry, KHT-yhdistys ry, työ- ja elinkeinoministeriö, Ympäristöjohtamisen yhdistys ja ympäristöministeriö.¹² Vuonna 2010 kärkikolmikun muodostivat Wärtsilä Oyj, Kesko Oyj ja Outokumpu Oyj.

MIKÄ YRITYSVASTUUPOLITIikka?

Valtio voi edistää yritysten vastuullisuutta esimerkiksi edellyttämällä pörssiyrityksiltä vuosittaista raporttia niiden toiminnan yhteiskunnallisista vaikutuksista. Tällä hetkellä Suomen lait velvoittavat yrityksiä raportoimaan tilinpäätöksensä ainoastaan emoyhtiön taloudelliset tunnusluvut (ks. lisää tilinpäätösraportoinnista s. 38). Monessa muussa maassa, kuten Tanskassa, Britanniassa ja Ranskassa, yhtiöiltä vaaditaan huomattavasti laajempaa raportointia.¹³ Tutkimus osoittaa, että yhteiskuntavastuuraportoinnin edellyttäminen lisää usein aidosti liiketoiminnan vastuullisuutta¹⁴.

Julkiset hankinnat vastaavat 15 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Valtion, kuntien ja muiden julkisten yhteisöjen hankintoja voitaisiin tehdä selvästi nykyistä eettisemmin. Suomen hankintalaki mahdollistaa sosiaalisten ja ympäristökriteerien käyttämisen hankintakriteerinä, mutta näin tapahtuu hyvin harvoin. Julkiset hankkijat tarvitsisivat neu-

12 Yhteiskuntavastuuraportointikilpailu (2010)

13 Työ- ja elinkeinoministeriö / Simola et al. (2010), Kepa (2010h)

14 Knoph et al. (2010), Ioannou ja Serafeim (2011)

vontaa, koulutusta ja ohjeistusta asiassa. Myös taloudelliseen vastuullisuuteen tulisi vaikuttaa hankintojen avulla.

Suomen kannattaa myös tukea sitovampien kansainvälisten yritys vastuusääntöjen kehittämistä. Ajankohtaista on esimerkiksi YK:n ihmisoikeusneuvoston kesäkuussa 2011 hyväksymän ”suojele, kunnioita ja korvaa” -viitekehyksen toimeenpano. Kehys esittää, että liike-elämällä on velvollisuus kunnioittaa ihmisoikeuksia.¹⁵ Vastuu niiden toteutumisesta on valtioilla. Yritysten pitäisi kuitenkin varmistaa, etteivät ne myötävaikuta ihmisoikeusloukkauksiin. Käytännössä tämä tarkoittaisi esimerkiksi yrityksen toiminnan ihmisoikeusvaikutusten säännöllistä arviointia. Ehdotukseen tutustuneet suomalaisyritykset ovat pitäneet askelta myönteisenä.

Kataisen hallitus päätti hallitusohjelmassaan tukea ”hankkeita yritys vastuuta koskevien kansainvälisten normien ja ohjeistojen vahvistamiseksi ja edistää vastuullisuusnäkökohtien parempaa huomioimista elinkeinopolitiikassa ja julkisissa hankinnoissa”.¹⁶

VERONKIERTO KURIIN

Suuryritysten verokikkailun vuoksi kehitysmaista virtaa valtavasti pääomia rikkaisiin maihin ja veroparatiiseihin. Veropaon arvioidaan olevan suuruusluokaltaan mittavampaa kuin kehitysmaiden saama kehitysapu tai kehitysmaihin tehdyt suorat investoinnit.¹⁷

Verokikkailu vääristää kilpailua suurten ja pienten yritysten välillä ja aiheuttaa kehitysmaille mittavat veromenetykset. Suomikin menettää vuosittain satojen miljoonien eurojen verotulot yritysten kansainvälisen verosuunnittelun vuoksi.¹⁸

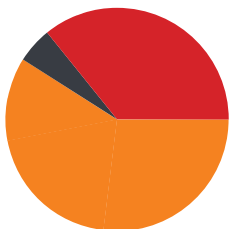
15 Business and Human Rights Resource Centre (2008)

16 Valtioneuvosto (2011a)

17 Keva (2010d)

18 Taloussanomien (2012)

LAITTOMAT RAHAVIRRAT KEHITYSMAISTA TEOLLISUUSMAIHIN

-
- Laittomat kaupalliset rahavirrat (64%)
- Kansainvälinen rikollisuus (30%)
- Korruptio (3–5%)
-

Lähde: Global Financial Integrity (2011) Illicit Financial Flows from Developing Countries: 2000–2009

Suomen hallituksella on kolme keinoa suitsia verokikkailua:

► Ensiksi valtioiden välistä verotietojen vaihtoa tulee automatisoida. Nykyiset kahden maan tai verotusalueen väliset tiedonvaihtosopimukset ovat liian kömpelö työkalu verorikosten selvittämiseksi: viranomaisten täytyy tietää etukäteen, mitä tietoa he hakevat, ja prosessi vie valtavasti aikaa. Käytännössä tietopyyntöjä pystytään tekemään erittäin harvoin. Kehitysmaat eivät ole saaneet raskaita kahdenvälisiä sopimuksia neuvoteltua.¹⁹

Monenkeskinen sopimus automaattisesta verotiedonvaihdosta olisi todellinen ratkaisu kansainvälisen veronkierron ongelmiin. Automaattinen tiedonvaihto toimii hyvin esimerkiksi rajaviranomaisten välillä passintarkastuksissa. EU on pyrkinyt jo jonkin aikaa laajentamaan automaattista tiedonvaihtoa jäsenmaidensa välillä. Seuraava askel on varmistaa, että kehitysmaat pääsevät osallisiksi automaattisen tiedonvaihdon hyödyistä.

¹⁹ Kepa (2009b)

► Toiseksi suuryrityksiä tulee velvoittaa raportoimaan maakohtaisesti tulonsa, maksamansa verot, työntekijämäärät ja muut keskeiset tiedot. Nykyisin jopa 70 prosenttia maailmankaupasta on monikansallisten yrityskonsernien tytäryhtiöiden välistä kauppaa.²⁰ Tilinpäätöstiedot kuitenkin julkaistaan usein vain koko konsernin tasolla tai korkeintaan alueellisesti. Maakohtainen raportointivelvollisuus lisäksi merkittävästi maailmantalouden läpinäkyvyyttä, parantaisi yritysten tilivelvollisuutta sidosryhmille, vähentäisi sijoittajien riskejä ja auttaisi veroviranomaisia verojen keruussa.

Yhdysvallat on jo velvoittanut kaivos- ja öljyalan yritykset raportoimaan veronsa ja maksunsa maittain. Euroopan unio-

Veronkierto on mittavampaa kuin kehitysapu tai suorat investoinnit kehitysmaihin.

nissa samanlaisen lainsäädännön käyttöönotosta neuvotellaan parhaillaan.

Suomi on suhtautunut valitettavan epäilevästi maakohtaista kirjanpitoa koskevaan lainsäädäntöön. Samalla se tukee Extractive Industries Transparency

Initiative -aloitetta, jolla pyritään lisäämään läpinäkyvyyttä kaivannaissektorilla. Se on kuitenkin vapaaehtoinen ja puutteellinen, eikä siten riitä vaihtoehdoksi maakohtaisille, kaikkia aloja koskeville ja velvoittaville raportointisäännöille.

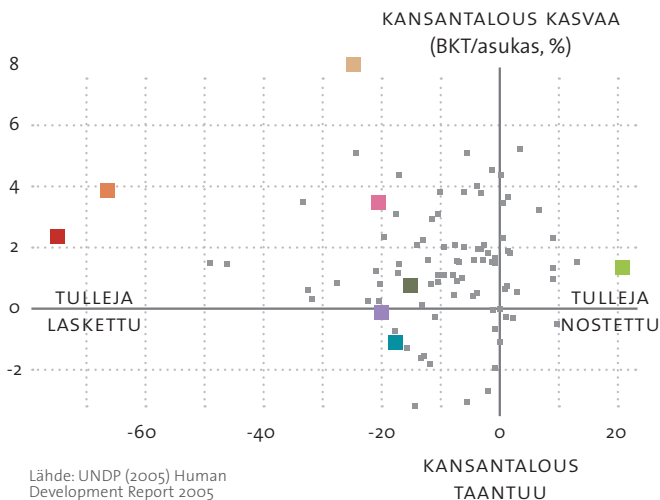
► Kolmanneksi kehitysmaita tulee tukea niiden omien veroräjestelmien kehittämisessä. Kehitysmaissa veronkannon ongelmat liittyvät suuryritysten lisäksi esimerkiksi siihen, että suuri osa taloudellisesta toiminnasta tapahtuu virallisen talouden ulkopuolella.

20 OECD / Neighbour (2008b)

Khamis Mohamed on luomumausteita tuottavan TAZOP-yhtiön toiminnanjohtaja. TAZOP auttaa tansanialaisia pientiläjiä sertifoimaan kanelinsa ja inkiväärinsä luomuna tiukkojen eurooppalaisten kriteerien mukaan. Lisäksi Euroopan markkinoille pääsy vaatii terveystieteiden mukaisia laboratoriotutkimuksia ja vankkaa taitoa lomakkeiden täyttämässä.

KAUPAN VAPAUTTAMINEN EI TAKAA KASVUA

Tullien laskemisen ja talouskasvun välillä ei ole havaittu selvää yhteyttä parinkymmenen vuoden aikana vuosista 1985–89 vuosiin 2001–03. Talouskasvu oli hitainta maissa, jotka laskivat tullejaan eniten. Tullejaan vähän laskeneet ja vähän nostaneet taloudet kasvoivat yhtä vauhdikkaasti.

REILUMPAA KAUPPAPOLITIikkaAA

Kansainvälisen kauppapolitiikan väitetään usein olevan epä-reilua kehitysmaille. Mitä se tarkoittaa?

Yksi köyhimpien maiden huolenaiheista on kaupan vapauttamisen vaikutus työllisyyteen. Jos erilaisista lähtökohdista ponnistavat tuottajat pannaan kilpailemaan samoilla säännöillä, lopputuloksena voi olla heikomman kurjistuminen. Esimerkiksi Itä-Aasian tiikereiden ja Kiinan kokemukset osoittavat, että kaupan vapauttaminen kannattaa silloin – ja vasta silloin – kun maan tuotannollinen kapasiteetti on kunnossa.²¹

Kaupan vapauttamisen myötä suuryritysten valta on kasvanut suhteessa pienyrityksiin ja -tuottajiin. Esimerkiksi Norsunluurannikon robusta-kahvin tuottajien saama osuus vähittäismyyntihinnoista tippui 17,5 prosentista 7,2 prosenttiin 1980-luvun lopulta vuosituhannen vaihteeseen.²²

Kansainvälisen kaupan säännöt on rakennettu monenvälisesti, mutta vuodesta 2005 Maailman kauppajärjestö WTO:n neuvottelut ovat junnanneet paikallaan.

Tällä hetkellä kauppaneuvotteluja käydään pääasiassa maaparien tai -ryhmien välillä ja kauppajärjestelmä pirstaloituu. Esimerkiksi EU käy parhaillaan neuvotteluita yli sadan maan kanssa. Yksi neuvottelujen ongelmista on neuvotte-luagendan laajuus: EU pitää asialistalla esimerkiksi investointi-

”Sellaisessa globalisaatiossa ei ole järkeä, joka vähentää lapsen kenkien hintaa mutta maksaa isälle hänen työpaikkansa.”

Nimetön filippiiniläinen osallistuja, ILO, World Commission on Social Dimensions of Globalisation

21 Kepa (2008a), Oxfam (2007)

22 Dervis et al. (2007)

tekijänoikeus- ja kilpailusääntöjä, vaikka kehitysmaiden neuvotteluresurssit ovat vähäiset. Pirstaloituvan kauppajärjestelmän seuranta on vaikeaa poliitikoille, kansalaisjärjestöille ja yrityksille.²³

MAATALOUESTA KEHITYKSEN MOOTTORI?

Maatalouskaupan uudistaminen on tehokkaimpia keinoja vähentää köyhyyttä. Maatalous työllistää 60–70 prosenttia kehitysmaiden ihmisistä ja tarjoaa ruokaturvaa kansainvälisistä kriiseistä riippumatta.²⁴

Kehitysmaiden pienviljelijät eivät usein pärjää teollisuusmaiden tuetuille tuotteille edes omilla markkinoillaan, vaikka kasvukaudet ovat tropiikissa pidemmät. Kastelun, koneiden, lainoituksen ja osaamisen puute, kehnot tiet sekä epätasaisesti jakaantunut maanomistus rajoittavat kehitysmaiden tuotantoa.

Kauppasäännöt eivät ole edistäneet reilua kilpailua. Kehitysmaiden maataloustuotanto on taantunut sen jälkeen, kun WTO:n perussopimukset astuivat voimaan vuonna 1995, toteavat YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO:n tutkimukset.²⁵

Kehitysmaat tarvitsevat nykyistä laajemmin oikeuden käyttää tukiaisia ja tulleja maataloustuotannon kehittämiseksi. Teollisuusmaiden tulee vähentää maataloustukia epäreilun kilpailuasetelman purkamiseksi.

KOHTI REILUMPIA TEKIJÄNOIKEUKSIA

Tekijänoikeussäännöissä etsitään tasapainoa henkisen omaisuuden kehittäjien ja käyttäjien tarpeiden välillä. Kansainvälinen trendi kulkee kohti yhä tiukempia tekijänoikeussääntöjä.

Vahvat patentti- ja muut tekijänoikeussäännöt kannusta-

23 Kepa (2010c)

24 Maailmanpankki (2007)

25 FAO (2002)

vat teknologian kehittämiseen, koska ne lisäävät teknologian, lääkkeiden, siementen, taiteen ja muun henkisen omaisuuden kehittäjien voittoja. Toisaalta ne nostavat uuden teknologian hintaa ja hankaloittavat kopioimalla oppimista.²⁶ Esimerkiksi Japani, Taiwan ja Etelä-Korea tunnettiin teollistumisensa alkuvaiheessa väärennösten pääkaupunkeina. Koska suurin osa keksinnöistä tehdään teollisuusmaissa, vahvat tekijänoikeudet lisäävät erityisesti kehitysmaiden kustannuksia.

Tekijänoikeudet vaikuttavat jopa pienviljelijöiden toimeentuloon. Miljoonat pienviljelijätkin käyttävät nykyään hyväksaitoisia hybridisie-

meniä, jotka täytyy ostaa vuosittain. Jos sato epäonnistuu, siemenrahat jäävät tienaamatta ja elinkeino on vaakalaudalla.

Ongelmia tuottaa myös se, että monet tekijänoikeussopimukset hyväksyvät kasvien patentoinnin. Maaseutuyhteisöjen perinnetieto on usein dokumentoimatonta, joten yritykset ovat voineet väittää esimerkiksi terveysvaikutteisia kasveja omiksi löydöikseen jakamatta patenttituloja paikallisyhteisöjen kanssa.

MISSÄ TEKIJÄNOIKEUSSÄÄNNÖISTÄ PÄÄTETÄÄN?

Tekijänoikeuksien suojaamista ohjaa maailmankauppajärjestö WTO:n TRIPS-sopimus. Sopimus esimerkiksi määrittää, että keksintöjen patenttisuojan on oltava 20 vuoden mittainen.

Liian tiukat tekijänoikeussäännöt eivät edistä edes teollisuusmaiden intressejä: tieto on julkishyödyke.²⁷

²⁶ Kepa (2007)

²⁷ Stiglitz (2007)

Kehitysmaiden oikeutta poiketa TRIPS-säännöistä esimerkiksi lääkkeiden saatavuuden parantamiseksi on pyritty laajentamaan. Teknologiansiirron tai tuotannollisen toiminnan kehittämisen vuoksi poikkeamia ei kuitenkaan hyväksytä.

Euroopan unioni tähtää kauppasopimuksissaan WTO:ssa sovittuja vahvempiin tekijänoikeussääntöihin.²⁸ EU edellyttää kehitysmailta Maailman henkisen omaisuuden järjestön (World Intellectual Property Organisation WIPO) tekijänoikeussopimuksen allekirjoittamista.

Maailman johtavista asiantuntijoista koostuvan Tekijänoikeuskomission (Commission for Intellectual Property Rights) mukaan kehitysmaiden ei todennäköisesti ole viisasta vahvistaa WIPOn tekijänoikeussopimusta, jos niillä ei ole hyvin erityisiä syitä siihen.²⁹ Asiantuntijoiden mielestä sopimus siirtää oikeuksien tasapainoa liiaksi teknologian tuottajien eduksi käyttäjien oikeuksien kustannuksella.

Tekijänoikeusjärjestelmää voisi uudistaa ottamalla huomioon tuotannonalojen erilaisuus. Tuotteiden kehittely- ja myyntiajat eroavat huomattavasti tuotannonalojen välillä. Esimerkiksi tietokoneohjelmistojen ja -laitteiston patenttien pituudeksi on ehdotettu viittä vuotta nykyisen 20 vuoden sijaan.³⁰

Lisäksi köyhimmille kehitysmailla voitaisiin myöntää oikeus poiketa säännöistä teknologian siirron vauhdittamiseksi ja tuotannollisen toiminnan kehittämiseksi.

Patenttihakemuksissa pitäisi myös vaatia geneettisten resurssien ja perinteisen tiedon alkuperän ilmoittamista sekä todisteita, että yritys on sopinut etujen jakamisesta paikallisyhteisöjen kanssa. ◀

28 Euroopan komissio (2006)

29 Commission on Intellectual Property Rights (2002)

30 Burk et al. (2002)

KANSAINVÄLISEN TALOUSPOLITIIKAN VAKAUTTAMISEKSI KEPA SUOSITTELEE

- ▶ Rahoitusmarkkinaveron käyttöönottamista.
- ▶ Yritysvastuun vahvistamista avoimen raportoinnin, julkishankintojen eettisyyden ja kansainvälisten yritysvastuusääntöjen avulla.
- ▶ Kansainvälisen veronkierron hillitsemistä globaalin verotiedonvaihtosopimuksen ja avoimempien kirjanpitosääntöjen avulla.
- ▶ Oman tuotannon suojelemisen ja tukemisen sallimista köyhimmille maille ja kauppaneuvottelujen pirstaloitumisen hillitsemistä.
- ▶ Tekijänoikeussääntöjen kehittämistä tuotannonalojen erilaisuuden huomioimiseksi.

LUONNONVAROJEN YLIKULUTUS AJOISSA HALLINTAAN

Ympäristöasioissa aika on rahaa. Esimerkiksi ilmastomuutoksen päättäväinen hillitseminen tulee paljon halvemmaksi kuin eläminen äärimmäisten sääilmiöiden maailmassa.

► **ILMASTONMUUTOS** on ihmiskunnan keskeinen oikeudenmukaisuuskysymys. Siitä kärsivät eniten ihmiset ja yhteisöt, jotka ovat tuottaneet hyvin pienen osan maailman päästöistä: köyhien kehitysmaiden köyhät maanviljelijät.

Ilmastotoimien ohella on olennaista hillitä luonnonvarojen kulutusta. Jo yhden t-paidan tuottaminen vaatii kaksitu-

hatta litraa vettä. Suurin osa siitä kuluu puuvillapensaaseen kasvattamiseen.¹

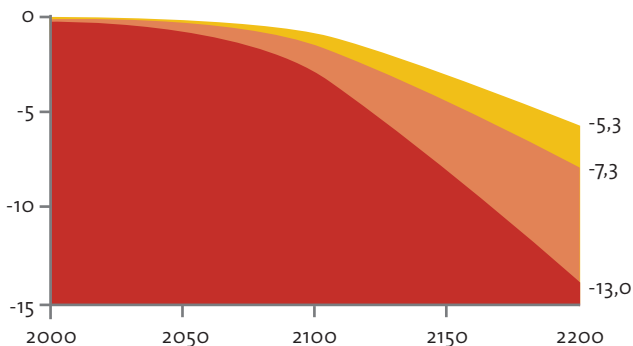
**Kun maailma ei riitä.
Jos kaikki kuluttaisivat luonnonvaroja kuten suomalaiset, maapalloja tarvittaisiin viisi.**

<http://www.footprintnetwork.org>

Teknologia ei poista kulutuksen vähentämisen tarvetta. Tätä mieltä on yhä useampi asiantuntija. Esimerkiksi biopolttoaineita ei enää pidetä ratkaisuna liikenteen ilmastopäästöihin, vaan asiantuntijajärjestöt Maaailmanpankista YK:n ruoka- ja elintarvikejärjestö FAOon suosittavat niiden käytön vähentämistä.

1 AKVA (2007)

ILMASTONMUUTOS SUPISTAA TALOUTTA

JOS ILMASTOPÄÄSTÖT KASVAVAT NYKYISTEN TRENDIEN MUKAISESTI, MAAILMAN TALOUS SUPISTUU AINAKIN 5,3 PROSENTILLA.

- Luonto reagoi päästöihin kansainvälisen ilmastopaneelin olettamalla tavalla (ilmasto lämpenee 3,9 asteella)
- Jäätiköt sulavat ja hiilinielut heikentyvät (4,3°)
- Lisäksi otetaan huomioon terveys- ja ympäristökulut.

Lähde: Stern (2007) Stern Review on the Economics of Climate Change.

Rouva Jintana Kaewkhaon kotikylän läheisyyteen eteläiseen Thaimaahan kaavailtiin kymmenisen vuotta sitten kolmea hiilivoimalaa. Hiilivoimaloita vastaan syntyi kuitenkin kansalaisliike ja suunnitelma hyllytettiin. Nykyään Jintana kampanjoi ilmastopäästöjen vähentämisen puolesta.

Ilmastonmuutos iskee erityisen kovasti kehitysmaihin. Lähellä päiväntasaajaa sadot pienenevät ja aavikoituminen, kuivuus ja tulvat lisääntyvät. Kuivuuden vaivaamat alueet pelkästään Afrikassa voivat laajentua 60–90 miljoonalla hehtaarilla vuoteen 2090 mennessä. Alue voisi olla kaksi kertaa suurempi kuin EU:n pinta-ala. Tulvat vievät kodin 330 miljoonalta ihmiseltä Bangladeshissa ja muissa alavissa maissa, jos ilmaston annetaan lämmentä 3–4 astetta.²

ILMASTOSOPU VAATII OIKEUDENMUKAISUUTTA

Ilmastotutkimus osoittaa, että jo parin asteen ilmastonmuutos aiheuttaa merkittäviä haittavaikutuksia maapallon ekosysteemeille ja vesivaroille.³ Tutkijat ovat asiasta nykyään lähes yksimielisiä.

Jotta ilmastonmuutos pystytään pysäyttämään sovitun kahteen asteeseen, pitää jokaisen ihmisen ja maan hillitä ilmastopäästöjensä kasvua. Suurin vastuu on teollisuusmailla. Ne aiheuttivat 76 prosenttia maailman ilmastopäästöistä 1800-luvun puolivälistä vuosituhannen vaihteeseen.⁴ Teollisuusmailta tarvitaan päästöleikkauksia, rahoitusta kehitysmaiden ilmastotoimille sekä demokraattisen päätöksenteon edistämistä esimerkiksi YK:n ilmastoneuvotteluissa.

Ilmastorahoitus ei ole hyväntekeväisyyttä vaan vahingonkorvausta.

2 UNDP (2007), Kaskinen et al. (2009)

3 Ilmatieteenlaitos (2010)

4 Baumert et al. (2005)

ILMASTORAHOITUSTA TARVITAAN LISÄÄ

Maaailmanpankki arvioi pelkästään ilmastonmuutokseen sopeutumisen vaativan kehitysmailta vuosittain 70–100 miljardia dollaria aina vuoteen 2050 saakka.⁵ Hintalappu kasvaa, jos ilmastonmuutos vielä syvenee. Sopeutumisen lisäksi moni kehitysmaa pyrkii hillitsemään ilmastopäästöjään.

Teollisuusmaat lupasivat Kööpenhaminan ilmastokokouksessa vuonna 2009 nostaa vuosittaisen ilmastorahoituksensa kehitysmaille sataan miljardiin dollariin vuoteen 2020 mennessä. Käytännössä vuosille 2010–2012 luvatussa 30 miljardista dollarista alle kolmannes oli kesäkuussa 2011 varattu konkreettisiin ilmastotoimiin. Tästäkin arviolta vain puolet oli aitoa lisätukea. Aidon lisätuen määrää on vaikea arvioida, sillä moni maa kattaa ilmastorahoituksen kehitysyhteistyömäärärahoista. Myös Suomi syyllistyy ilmastorahoituksen kaunisteluun.⁶

Varojen keräämiseksi kannattaa harkita uusia rahoituslähteitä. Esimerkiksi jo matala Euroopan laajuinen rahoitusmarkkinaverot tuottaisi todennäköisesti tarpeeksi tuloja alueen ilmastorahoitusosuuden täyttämiseen. Tutkimusten mukaan Euroopan laajuinen 0,05 prosentin rahoitusmarkkinaverot voisi tuoda 250 miljardin euron tulot vuosittain (ks. sivu 31). Lisäksi Kataisen hallitus päätti hallitusohjelmassaan, että päästöoikeuksien huutokaupasta valtiolle kertyneitä tuloja käytetään ilmastotoimien ja kehitysyhteistyön menoihin.

Ilmastorahoitusta kanavoidaan yli 20:n osin päällekkäisen rahaston kautta.⁷ Pirstaleinen toiminta on hallinnollisesti raskasta. Kehitysmaiden ääni kuuluu monessa rahastossa heikosti.

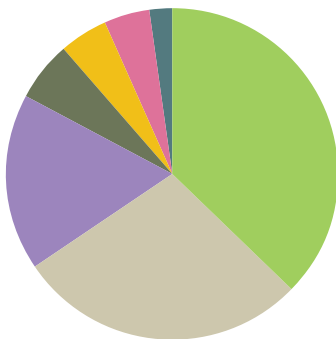
Pirstaleisuuden vähentämiseksi YK:n alaisuuteen on perustettu mittava Vihreä ilmastorahasto. Rahaston toiminta

5 Maaailmanpankki (2010b)

6 Brown et al. (2011)

7 Heinrich Böll Stiftung North America

ILMASTOPÄÄSTÖJEN HISTORIA: KETKÄ OVAT PÄÄSTÄNEET ENITEN?

ERI ALUEIDEN OSUUS HIILIDIOKSIDIPÄÄSTÖISTÄ VUOSINA 1951–2004.

	Eurooppa ja entisen Neuvostoliiton alue	37,3%
	Pohjois-Amerikka	28,2%
	Etelä- ja Itä-Aasia	17,2%
	Japani ja Oseania	5,9%
	Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	4,6%
	Latinalainen Amerikka	4,6%
	Saharan eteläpuolinen Afrikka	2%

Lähde: International Institute for Applied System Analysis (2008).
Climate change and agriculture in Africa

päätettiin käynnistää 2011 järjestetyssä Durbanin ilmastokokouksessa. Suomenkin kannattaa tulevaisuudessa harkita rahoituksen kanavoimista YK-rahaston kautta.

ENTÄ PÄÄSTÖVÄHENNYKSET?

Hallitustenvälisen ilmastopaneelin IPCC:n mukaan maapallon päästöt on saatava laskuun viimeistään vuonna 2015, jotta ilmastomuutos on mahdollista rajata kahteen asteeseen.⁸ EU on sitoutunut 20 prosentin päästövähennyksiin vuoteen 2020 mennessä verrattuna vuoden 1990 tasoon ja luvannut harkita 30 prosentin vähennystasoa. Tavoitteet eivät riitä EU:n panoksi ilmastomuutoksen pysäyttämiseen. Tähtäimessä pitäisi järjestöjen mukaan olla 40 prosentin vähennykset.⁹ Tavoitteen saavuttaminen edellyttää uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämistä sekä energiansäästöä.

Suomen päästöleikkauksia voitaisiin tahdittaa ilmastolaila, joka velvoittaisi tasaisiin, vuosittaisiin leikkauksiin. Kataisen hallitus onkin sitoutunut harkitsemaan ilmastolain säätämistä. Kunnianhimoinen ilmastolaki parantaisi liike-elämän mahdollisuuksia ennakoida valtion ilmastopolitiikkaa ja tukisi päästövähennyksiä kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. Vastaava laki on jo voimassa Englannissa.¹⁰ Paras foorumi kansainvälisille ilmastoneuvotteluille on edelleen YK. Epämuodolliset maaryhmät kuten G8, G20 tai suurten päästäjien ryhmä ovat hyödyllisiä sopimusten valmistelussa. Tehokkaiksi väitetyt G-ryhmät eivät kuitenkaan ole pystyneet pitämään kiinni antamistaan sitoumuksista.¹¹

YK:n ilmastoneuvotteluissa pyritään sopimaan kunkin maan päästövähennystavoitteista. Durbanin ilmastokokouk-

8 IPCC (2007)

9 CAN-E et al. (2011), Euroopan parlamentti (2008)

10 Climate Change Act 2008

11 World Development Movement (2005)

AAVIKOITUMINEN, BIODIVERSITEETTI JA MERTEN TILA

Ilmastonmuutoksen ohella kolme muuta ympäristöongelmaa vaatii välittömiä toimia.

Luonnon **monimuotoisuus** eli biodiversiteetti on olennaista lääkkeiden kehitykselle ja ihmisten ruokaturvalle.¹² Monimuotoisuus vähenee koko ajan: joka päivä sukupuuttoon arvioidaan kuolevan noin 150–200 lajia.¹³ Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä on sovittu Rio de Janeirossa vuonna 1992 laaditussa biodiversiteettisopimuksessa. Sen toimeenpanemiseksi luonnonsuojelu on otettava tosissaan.

Aavikoituminen heikentää ruokaturvaa, voimistaa äärimmäisiä sääilmiöitä kuten tulvia ja aiheuttaa yhteiskunnallisia konflikteja. Aavikoiden pinta-alaa kasvattavat ilmastonmuutos, metsähakuut, yliviljely ja vääränlaiset kastelujärjestelmät.

Merillä ihminen on tuhonnut jo 90 prosenttia maailman suurten kalalajien kannoista. Jotta loput eivät häviäisi kuluvan vuosisadan puoliväliin mennessä, pitää **merten puhtautta ja kalakantoja** suojella esimerkiksi vahvistamalla YK:n merioikeusyleissopimuksen toimeenpanoa.¹⁴

12 ESA (1997)

13 ESA (1997)

14 YK (2010a), Eilperin (2006)

sessä päätettiin jatkaa Kioton sopimusta toisella sitoumuskaudella. Lisäksi päätettiin aloittaa neuvottelut uudesta globaalista ilmastopimuksesta. Uuden, viimeistään vuonna 2020 voimaan astuvan sopimuksen on tarkoitus velvoittaa kaikkia maita tekemään osansa ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Neuvotteluissa on kuitenkin hyväksytty, että vastuunjaossa huomioidaan maiden erilaiset valmiudet vähentää päästöjään. Teollisuusmailla tulee edelleen olla päävastuu päästöjen vähentämisestä.

LUONNONVAROJEN YLIKULUTUS

Suomen metsien ja vesistöjen runsaus voi saada unohtamaan luonnonvarojen rajallisuuden. Niiden ylikulutus on kuitenkin räikeää. Esimerkiksi vesipulasta voi YK:n arvion mukaan kärsiä kaksi kolmasosaa maailman väestöstä vuoteen 2025 mennessä.¹⁵

Suomalaisten ja eurooppalaisten kulutuksella on globaaleja vaikutuksia, koska Eurooppa on riippuvaisempi muualta tuoduista luonnonvaroista kuin mikään muu alue maailmassa. Suuri osa sen kuluttamista polttoaineista, puutavarasta, ruoasta, vedestä ja mineraaleista on tuotettu eri puolilla maailmaa – minkä lisäksi tuotteiden jalostusta on ulkoistettu esimerkiksi Kiinaan.¹⁶

MITEN METSÄKADOT VOITAIISIIN ESTÄÄ?

Metsät ovat avainasemassa luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Ne myös ehkäisevät ilmastonmuutosta sitomalla hiiltä. Kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa on sovittu rahoitusmekanismista, jolla kannustetaan kehitysmaita suojelemaan trooppisia metsiä. Aloitetta kutsutaan nimel-

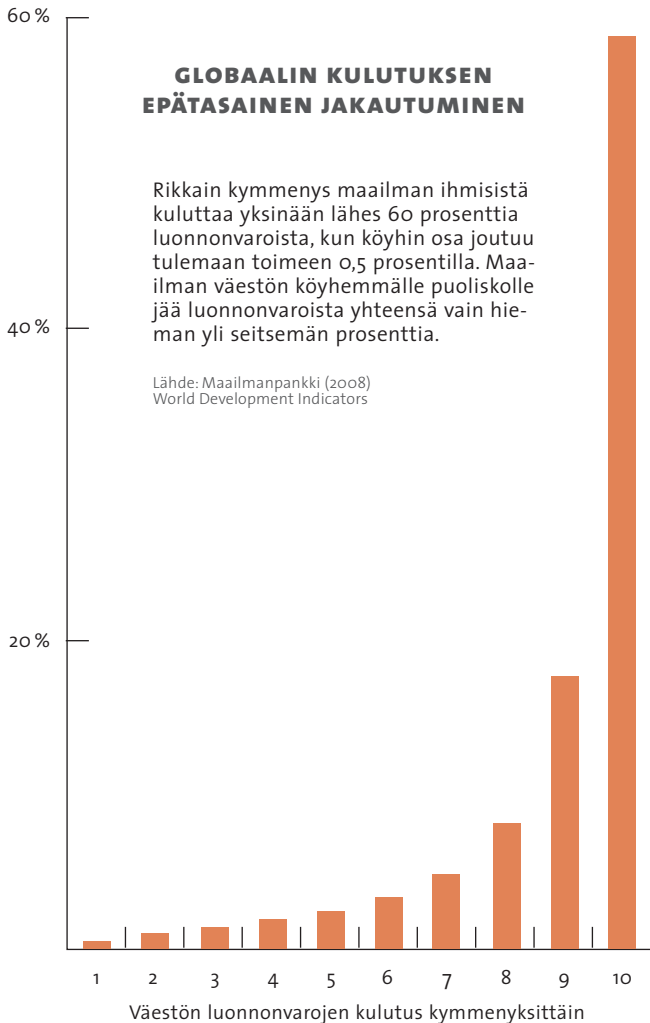
15 YK (2011a)

16 Friends of the Earth Europe (2009)

GLOBAALIN KULUTUKSEN EPÄTASAINEN JAKAUTUMINEN

Rikkain kymmenys maailman ihmisistä kuluttaa yksinään lähes 60 prosenttia luonnonvaroista, kun köyhin osa joutuu tulemaan toimeen 0,5 prosentilla. Maailman väestön köyhemmälle puoliskolle jää luonnonvaroista yhteensä vain hieman yli seitsemän prosenttia.

Lähde: Maailmanpankki (2008)
World Development Indicators

Luonnonvarojen hupeneminen, vesipula ja ilmastonmuutos heikentävät elinolosuhteita ja kasvattavat pakolaisvirtoja. Näköalattomuus ja epätoivo ruokkivat pahimmillaan ääriajattelua ja rikollisuutta. Luonnonvarakysymykset vaikuttavat esimerkiksi Etelä-Sudanin, Palestiinan ja Acehin konfliktien taustalla.

lä REDD (Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation).

Vaikka kaikki ovat yhtä mieltä metsien suojelun tärkeydestä, on REDDiä kritisoitu. ”Kestävän” metsiensuojelun ympäristövaikutukset eivät aina ole itsestään selviä, ja metsistä riippuvaisten alkuperäiskansojen oikeuksia on poljettu.¹⁷

Olennaista metsien pitkäjänteisessä suojelussa on tukea paikallisväestön omistusoikeutta metsiin. Tätä ei ole usein painotettu REDD-hankkeissa. Parhaimmillaan omistusoikeus vahvistaa demokratiaa, tarjoaa toimeentulon sekä kannustaa metsien kestävään käyttöön ja säilyttämiseen sukupolvelta toiselle.

EU aloitti oman laittomien metsähakkuiden vastaisen ohjelmansa vuonna 2003. Ohjelmaa kutsutaan lyhenteellä FLEGT (Forest Law Enforcement, Governance and Trade).

BIOPOLTTOAINEET EIVÄT OLE OIKOTIE ONNEEN

Biobensiinin ja -dieselin on toivottu hillitsevän ilmastopäästöjä, vähentävän öljyriippuvuutta ja lisäävän energiaomavaraisuutta. Liikenne aiheuttaa yli viidenneksen Euroopan unionin jäsenmaiden kasvihuonekaasupäästöistä.¹⁸

Kokemus on kuitenkin osoittanut viljelykasvipohjaiset agropolttoaineet huonoksi ratkaisuksi sekä ilmaston että maailman ruokaturvan kannalta.

17 Hakkarainen et al. (2010)

18 Heaps et al. (2009)

MITÄ OVAT MAAKAAPPAUKSET?

Ulkomaiset yritykset ja valtiot ovat vuokranneet tai ostaneet kehitysmaista viimeisen viiden vuoden sisällä yli Kreikan valtion verran maa-alaa viljelyä varten.¹⁹ Ilmiön taustalla ovat ruuan hinnan nousu ja biopolttoainebuumi.

Isoimpia ostajia ovat Afrikassa olleet **yksityiset eurooppalaiset yritykset**.²⁰ Suuria hankintoja ovat tehneet myös Lähi-idän öljyvaltiot, vauraat kehitysmaat kuten Kiina ja Etelä-Korea sekä lukuisat investointirahastot. Esimerkiksi Mosambikissa ulkomaisten biopolttoaineinvestoijien tarjoukset koskevat jo seitsemäsosaa viljelyalasta.

Kehitysmaiden hallitukset ovat toivoneet investointien työllistävän maaseudun väestöä ja tuovan verotuloja. Useat maakaupat ovat kuitenkin **loukanneet paikallisväestön oikeuksia**: ihmisiä on ajettu pois alueilta, joita he ovat asuttaneet ja viljelleet vuosikymmeniä. Myös ympäristövaikutusten arviointi on monessa kaupassa jäänyt tekemättä.

Maaoikeudet ovat monissa kehitysmaissa hyvin sensitiivinen kysymys. Maa on usein paitsi taloudellinen resurssi myös osa kulttuuria, uskontoa ja ihmisten sosiaalista identiteettiä.

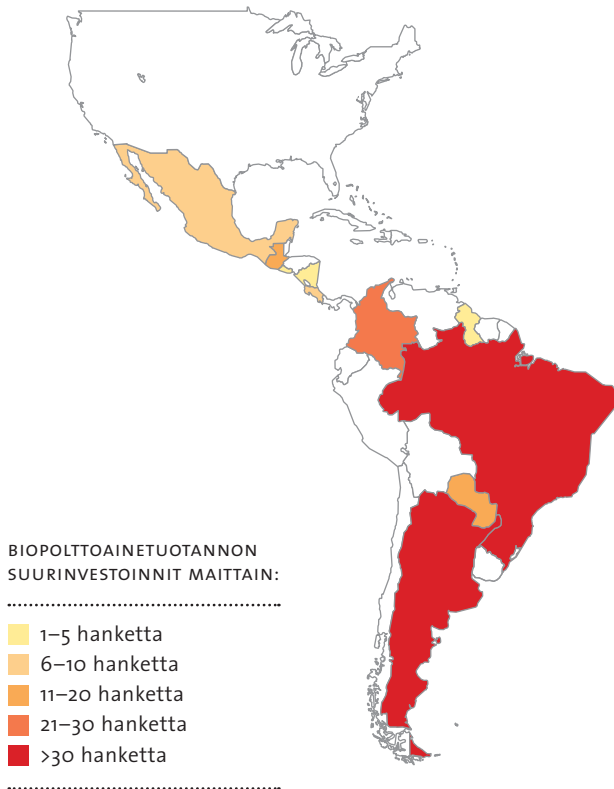
Maakauppojen läpinäkyvyyden, reilun voitonjaon ja luonnonsuojelun edistämiseksi valmistellaan useita **kansainvälisiä sopimuksia**. FAOn johdolla neuvotellaan maa- ja luonnonvarahallinnon periaatteista ja Maailmanpankin johdolla vastuullisten maatalousinvestointien periaatteista.²¹ Lisäksi kehitys yhteistyöllä tuetaan kansallisten maarekisterien ja -lakien kehitystä.

19 Friends of the Earth Europe (2010)

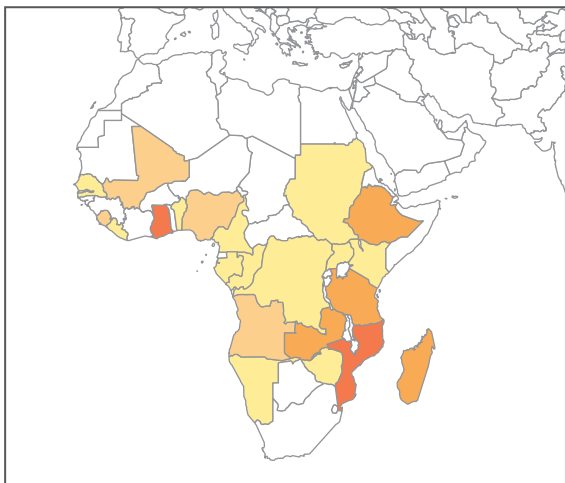
20 FAO et al. (2009))

21 IFPRI (2009)

BIOPOLTTOAINETUOTANTO KEHITYSMAISSA

Lähde: Center for International Forestry Research Cifor (2011)
Global Biofuel Information Tool.

Bio-etuliite kertoo, että polttoaine valmistetaan viljelykasveista tai muusta eloperäisestä aineesta. Tämä ei valitettavasti varmista ympäristöystävällisyyttä.

Biopolttoaineen ilmastopäästöt ovat uusien tutkimusten mukaan usein fossiilisten polttoaineiden päästöjä suuremmat, kun otetaan huomioon koko tuotantoketju.²² Raaka-aineina käytetään muun muassa sokeria, maissia, soijaa, rapsia ja palmuöljyä. Ilmasto-

päästöjä aiheutuu esimerkiksi metsän raivaamisesta viljelysmaan tieltä, lannoitteiden ja koneiden käytöstä tuotannossa sekä raaka-aineiden kuljetuksesta ja jalostuksesta.

EU:n kestävyyskriteerit vaativat, että biopolttoaineiden hiilijalanjälki pitää saada ainakin 35 prosenttia fossiilisten jälkeä pienemmäksi vuoteen 2013 mennessä.²³ Laskelmissa ei kuitenkaan tarvitse ottaa huomioon epäsuoria maankäytön muutoksia. Tämä on iso ongelma – kun raaka-aineplantaasit valtaavat peltoalaa ruokakasveilta, sademetsiä joudutaan hakkaamaan uusiksi viljelyalueiksi. Esimerkiksi Indonesiassa palmuöljyn tuotanto on merkittävin syy sademetsien ennätysnopealle hävittämiselle.²⁴

Globaaliin ruokaturvaan biopolttoainetuotanto vaikuttaa sekä viemällä ruoka-aineita markkinoilta että siirtämällä maata, vettä ja muita resursseja pois ruuantuotannosta.²⁵ Hyötysuhteet ovat huonoja: tankilliseen maissista valmistettua biopolttoainetta uppoo yhden ihmisen vuoden ravinto. Biopolttoaine-

22 Maailmanpankki / Timilsina et al. (2010)

23 Euroopan komissio (2009)

24 UNEP (2009)

25 Kefa (2008d)

Biopolttoaineet aiheuttavat nälkää nostamalla ruuan hintaa ja lisäämällä hintaheilahteluita. Arviot siitä, miten suuri elintarvikkeiden hintapiikistä keväällä 2008 johtui biopolttoaineista, vaihtelevat Yhdysvaltain hallinnon kolmesta prosentista YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAOn 10–15 prosenttiin ja Maailmanpankin erään tutkimuksen 75 prosenttiin.²⁶

huuma myös luo uskoa ruuan hinnannousun jatkumiseen ja ruokkii spekulatiivisia investointeja ruokafutuureihin. (ks. sivu 86).

JÄTTEET HYÖTYKÄYTTÖÖN

Nykytiedon valossa on kysyttävä, ovatko Suomen ja Euroopan unionin biopolttoainetavoitteet järkeviä. Euroopan komissio esitti syksyllä 2012, että biopolttoaineiden osuus liikenteessä vuonna 2020 säilyisi kymmenessä prosentissa. Ruokakasvien käyttö polttoaineena päätettiin rajata viiteen prosenttiin. Jos tavoite täytetään yleisimmistä kasviöljyistä tehdyillä biopolttoaineilla, tähän tarvitaan viidennes maailman soija-, rapsi- ja palmuöljytuotannosta.²⁷

Osa alan yrityksistä pyrkii toimimaan eettisesti ja ympäristön kannalta kestävästi. Se ei kuitenkaan ratkaise kysynnän merkittävästä kasvusta johtuvia laajempia ongelmia kuten metsäkatoa ja ruokaturvan puutetta.

Useat yritykset myös kehittelevät jätteistä valmistettavia biopolttoaineita. Nämä niin kutsutut toisen sukupolven biopolttoaineet ovat lupaava kehitysaskel sekä ruokaturvan että ympäristön kannalta. ◀

²⁶ FAO (2008), Maailmanpankki / Mitchell (2008a)

²⁷ Greenpeace (2010)

MIKSI KEHITYSMAAT EIVÄT HYÖDY LUONNONVAROISTAAN?

Miksi luonnonvaroiltaan kaikkein rikkain manner Afrikka on ollut pitkään kaikkein köyhin? Afrikka tuottaa vuosittain maailmalle merkittävät määrät metalleja, öljyä, viljelykasveja ja muita hyödykkeitä. Arvokkaat luonnonvarat ja heikko hallinto on kuitenkin osoittautunut hankalaksi yhdistelmäksi. Harva Saharan eteläpuolisen Afrikan maa hyötyy rikkauksistaan.

Hyötyjä syövät erityisesti maatalouden kehittymättömyys, verotuksen porsaanreiät ja korruptio. Puhutaan resurssikirouksesta: kun valtaapitävät saavat suuria tuloja esimerkiksi myymällä öljyä, heidän ei tarvitse välittää kansan veronmaksukyvyistä tai -halukkuudesta.

Korruptioon tarvitaan kaksi osapuolta. Korruptiorahojen tarjoaja on usein suuryritys. Esimerkiksi joulukuun 2010 Wikileaks-vuodossa tuli ilmi, että öljy-yhtiö Shellin edustaja oli kehunut yhtiön saaneen korruptoituneeseen Nigeriaan mieleisensä vallanpitäjät.

Suomi voisi edistää luonnonvarojen kestävämpää käyttöä edellyttämällä suomalaisyrityksiltä yhteiskuntavastuureportointia ja toimimalla kansainvälistä veronkiertoa vastaan (ks. sivut 35–36). Veronkierron arvioidaan vievän kehitysmailta joka vuosi enemmän varoja kuin yritysinvestoinnit tuovat.

KEPA SUOSITTELEE ETTÄ SUOMEN TULEE

- ▶ Toimia sen hyväksi, että uusi oikeudenmukainen, kunnianhimoinen ja laillisesti sitova globaali ilmastopimus astuu voimaan viimeistään vuonna 2020.
- ▶ Vähentää kotimaisia päästöjä vähintään 40 prosentilla vuoteen 2020 ja 95 prosentilla vuoteen 2050 mennessä verrattuna vuoden 1990 tasoon.
- ▶ Säättää päästövähennyksistä kansallisesti velvoittava ilmastolaki.
- ▶ Toimia EU:ssa biopolttoainetavoitteen uudistamiseksi siten, että vain toisen sukupolven biopolttoaineiden käyttöä tuetaan.

IHMISTEN LIIKKUVUUS LUO HYVINVOINTIA

Valtaosa Suomeen suuntautuvasta maahanmuutosta tapahtuu töiden, opintojen tai rakkauden perässä. Pakolaisia maahanmuuttajista on alle kymmenes.

► **VIIME VUOSIEN** taloudellisessa taantumassa monet hallitukset ovat tiukentaneet maahanmuuttopolitiikkaansa entisestään. Rajoitukset työvoiman liikkumiselle ovat kuitenkin maailmantalouden suurin vääristymä.¹ Kehitysmaissa työttömyys on kova ja varakkaissa maissa taas on pula yrittäjistä ja työntekijöistä, eli työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa.

Kehitysmailla siirtolaisuus on muun muassa tärkeä tulonlähde. Ulkomailla työskentelevien kansalaisten rahaläheyykset tuovat kehitysmaalle joka vuosi 2,5 kertaa enemmän pääomaa kuin kehitysapu.² Paluumuuttajien tietotaito puolestaan edistää usein paikallisen liike-elämän tai hallinnon kehitystä kehitysmaissa.

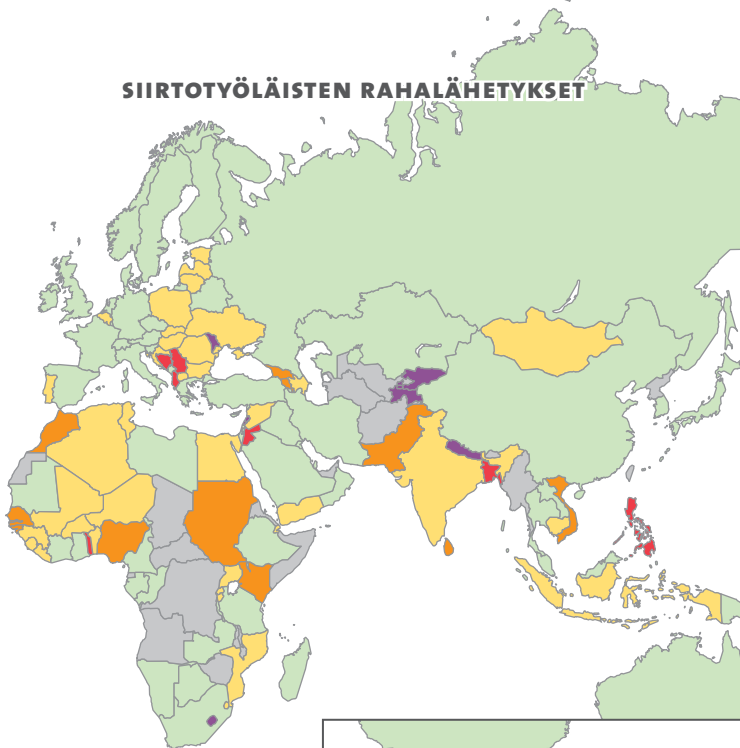
Maailmanpankki arvioi kehitysmaihin kohdistuvien rahalähetysten nousseen ainakin 320 miljardiin dollariin eli 2,5 kertaa kehitysapuvirtojen suuruiseksi.³ Summa voi olla vielä puolet suurempikin. Arviointi on vaikeaa, koska osa rahalähetyksistä kulkee virallisten pankkien tai rahansiirtoyriyten sijasta käteisenä, tavarana tai muina epävirallisina siirtoina.

1 Clemens (2011), Economist (2011)

2 World Bank (2011)

3 World Bank (2011)

SIIRTOTYÖLÄISTEN RAHALÄHETYKSET

PROSENTTIOSUUS BRUTTOKANSANTUOTTEESTA

0–1%

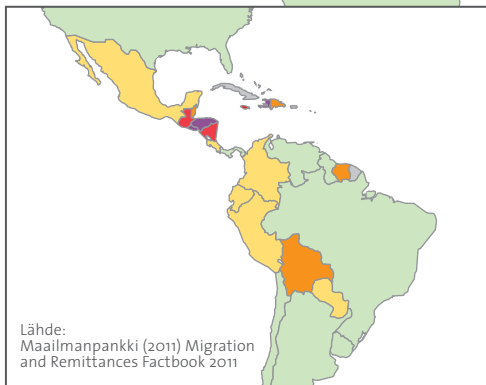
1–5%

5–10%

10–15%

yli 15%

tietoja ei saatavilla

Lähde:
Maailmanpankki (2011) Migration
and Remittances Factbook 2011

Suomen väestöstä ulkomaista syntyperää oli vuonna 2011 4,8 prosenttia. Vuonna 2011 suurimmat vieraskieliset ryhmät puhuvat äidinkielenään venäjää (58 331), viroa (33 076), somaliaa (14 095), englantia (13 804) ja arabiaa (11 252).⁴

Myös Suomesta on muuttanut pysyvästi ulkomaille yli miljoona ihmistä, yleensä työn ja paremman elintason toivossa. Tärkeimmät kohdemaat ovat olleet Ruotsi, Yhdysvallat, Kanada ja Australia.⁵

MAAHANMUUTOSTA VOIVAT HYÖTYÄ KAIKKI

Suomessa maahanmuuttokeskustelu on kärjistynyt taloudellisen taantuman myötä. Moni on huolissaan, että maahanmuutto lisää työttömyyttä ja kuluttaa julkisia palveluita. Haasteita ei pidäkään vähätellä.

Esimerkiksi Yhdysvaltojen kokemus kuitenkin osoittaa, että pidemmällä aikavälillä maahanmuutto todennäköisemmin lisää yritystoimintaa, vauhdittaa talouskasvua ja luo toimintaedellytyksiä myös julkiselle sektorille. Haaste on kuitenkin varmistaa, että maahanmuuton hyödyt ja haitat jakautuvat reilusti maiden välillä.

Tulevina vuosikymmeninä siirtolaisuus todennäköisesti yleistyy huomattavasti. Pelkästään ilmastonmuutoksesta ja muista ympäristösyistä johtuvan siirtolaisuuden arvioidaan

4 Tilastokeskus (2012)

5 Korkiasaari (2003)

6 Maahanmuuttovirasto (2011)

MAAHANMUUTTOSANASTOA

Siirtolainen: Maasta toiseen muuttava henkilö. Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä. Maahanmuuttaja viittaa siirtolaiseen vastaanottavan maan näkökulmasta.

Pakolainen: Ulkomaalainen, jolla on perusteltua aihetta paeta sotaa, poliittista konfliktia tai esimerkiksi alkuperästään, uskonnostaan tai poliittisesta mielipiteestään johtuvaa vainoa. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö UNHCR toteaa olevan pakolainen.

Turvapaikanhakija: Henkilö, joka hakee suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Saa suojeluaseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka tai muu oleskelulupa kansainvälisen suojelun perusteella. Yleisessä kielenkäytössä pakolainen tarkoittaa usein kaikkia suojeluperusteisen oleskeluvan saaneita henkilöitä.

Kiintiöpakolainen: Henkilö, jolle YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on myöntänyt pakolaisaseman ja jolle on myönnetty maahantulolupa budjetissa vahvistetun pakolaiskiintiön puitteissa.

kasvavan 200 miljoonalla vuoteen 2050 mennessä.⁷ Muuttoa aiheuttavat myös väestömäärien epätasaisuus, vaurastuvien kehitysmaiden taloudellinen menestys ja sosiaalisten verkostojen vahvistuminen.

Teollisuusmailla on useita keinoja varmistaa, että maahanmuutto tukee köyhyiden vähentämistä:⁸

► **Rahasiirtojen** tekemiseksi voidaan kehittää helpompia ja halvempia tapoja, parantaa pankkipalveluiden saatavuutta ja tukea saatujen tulojen tuotteliasta investoimista esimerkiksi pienyrityttäjäyteen.

► **Maahanmuuttajien tietämystä** lähtömaidensa tilanteesta voidaan hyödyntää Suomen kehitys-, turvallisuus- ja ulkopolitiikassa.

► Maahanmuuttajien **pääsyä työelämään** voidaan helpottaa esimerkiksi lisäämällä kielikoulutusta. Kotoutumista voidaan tukea myös vahvistamalla suomalaisille suunnattua globaalikasvatusta, jossa käsitellään esimerkiksi maahanmuuton syitä.

► **Työehtojen** tulee koskea kaikkia työntekijöitä yhdenvertaisesti ja samasta työstä tulee maksaa kaikille samaa palkkaa. Työntekijöiden oikeuksien valvontaa voidaan vahvistaa.

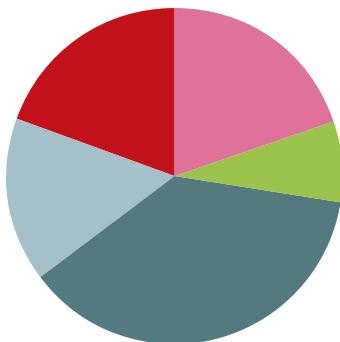
► Työntekijöiden **väliaikaista maahanmuuttoa** voidaan helpottaa Maailman kauppajärjestö WTO:n neuvotteluissa tai yksittäisten valtioiden välisin ohjelmin. Tämä voisi tuoda teollisuusmaille työvoimaa ja vähentää painetta ihmiskuljetukseen ja -kauppaan.

► Pysyvästä työperäisestä maahanmuutosta aiheutuva **aivovuoto** eli osaavien työntekijöiden menetys voi kurjistaa

7 IOM (2010)

8 IOM (2008)

ENEMMISTÖ PAKOLAISISTA ASUU AASIASSA

PAKOLAISTEN MÄÄRÄ ALUEITTAIN.
TIEDOT VUODELTA 2009.

- Saharan eteläpuolinen Afrikka 2 074 800
- Etelä- ja Pohjois-Amerikka 812 300
- Aasia ja Tyynenmeren alue 3 856 000
- Eurooppa 1 647 500
- Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka 2 005 900

Lähde: UNHCR Statistical Yearbook 2009

kehitysmaiden taloutta ja julkisia palveluita. Tilannetta voidaan helpottaa esimerkiksi korvaamalla aivovuodosta aiheutuvia koulutuskuluja lähtömaille.

MITEN EHKÄISTÄ PAKOLAISUUTTA?

Usein ajatellaan, että pakolaiset päätyvät rikkaisiin maihin. Neljä viidestä pakolaisesta asuu kuitenkin kehitysmaissa. Eniten pakolaisia asuu Pakistanissa, Iranissa ja Syyriassa. Kokonaisuudessaan maailmassa on 43,7 miljoonaa pakolaista.⁹

Tutkimusten mukaan valtaosa pakolaisista haluaisi palata kotiin, mutta väkivallan ja vainon kierteet kestävät usein pitkään. Pakolaisilla voi olla korkea riski päätyä ihmiskaupan tai muun järjestelmällisen rikollisuuden uhreiksi.¹⁰ Maailmassa on myös miljoonia kansalaisuudettomia ihmisiä, joilla ei dokumenttien katoamisen, etniseen taustaan perustuvan vainon tai muun syyn vuoksi ole virallisesti minkään maan kansalaisuutta.

Globaali kehitys- ja ympäristöpolitiikka ovat tehokkaimpia keinoja ehkäistä pakolaisuutta. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja luonnonvarojen suojeleminen vähentävät painetta ympäristöpakolaisuuteen. Köyhyyteen ja valtioiden sisäisiin tuloeroihin puuttuva kehityspolitiikka puolestaan ehkäisee yhteiskunnallisia jännitteitä, konflikteja ja pakolaisuutta.

Suomessa pakolaisia on maahanmuuttajista viime vuosina ollut alle kymmenen prosenttia.¹¹ Suomessa on eurooppalaisittain vähän pakolaisia, vuonna 2010 alle 8 730 henkilöä.¹² Esimerkiksi Ruotsissa oli samana vuonna yli 82 000 ja Norjassa lähes 42 000 pakolaista.

9 UNHCR (2010)

10 Oxfam (2011)

11 Maahanmuuttovirasto (2011)

12 UNHCR (2011)

Suomi hyväksyy YK:n pakolaisleireiltä vuosittain 630–740 ihmistä. Viime vuosina enemmistö näistä niin kutsutuista kiintiöpakolaisista on ollut kongolaisia, irakilaisia tai myanmalaisia. Vuonna 2009 Ruotsi vastaanotti 1 900 kiintiöpakolaista, Norja 1 200, Tanska 500 ja Islanti 30.

Enemmistö pakolaisista on saapunut Suomen rajoille turvapaikanhakijoina. Lisäksi Suomi valitsee niin kutsuttuja kiintiöpakolaisia YK:n pakolaisleireiltä. Valinta tehdään huolellisesti ja haavoittuvimmat ihmisryhmät pyritään asettamaan etusijalle. Suomi on allekirjoittanut YK:n pakolaissopimuksen, joka velvoittaa Suomea auttamaan ihmisiä, jotka eivät ole turvassa omassa maassaan.

EU:N TURVAPAIKKAJÄRJESTELMÄ KANSALAI SJÄRJESTÖJEN SILMIN

EU on sitoutunut kunnioittamaan turvapaikkapolitiikassaan ihmisoikeuksia, kuten lasten ja vanhusten tarvetta ja oikeutta elää perheensä kanssa. Eurooppalaiset pakolaisjärjestöt kuitenkin pitävät EU:n Dublin-järjestelmää kalliina, tehottomana ja epäinhimillisenä.¹³

Turvapaikkahakemukset käsitellään siinä EU:n jäsenvaltiossa, johon hakija ensimmäiseksi saapuu, vaikka hakijalla olisi perhettä tai osaamista mitä kaivataan toisessa jäsenvaltiossa. Hakemusten käsittely kestää usein vuosia, mikä entisestään vaikeuttaa turvapaikanhakijoiden kotoutumista.

¹³ Maahanmuuttovirasto (2011)

Kulut kasautuvat EU:n kaakkoisille ja eteläisille reunavaltioille ja vastaanotto-olot vaihtelevat suuresti. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin kielsi Dublin-käännytykset Kreikkaan ihmisoikeusrikkomusten vuoksi tammikuussa 2011.

Dramaattiset muutokset ovat mahdollisia. Vielä 1980-luvulla puolalainen työntekijä olisi ammuttu, jos hän olisi yrittänyt ylittää Saksojen rajan.

Järjestöjen näkemys on, että vastuuvaltio pitäisi määrittää turvapaikanhakijan kotoutumismahdollisuuksien ja oman harkinnan perusteella, ja kustannukset tulisi jakaa tasaisesti EU-jäsenvaltioiden kesken. Ihmisoikeuksia pitää noudattaa läpi hakuprosessin.

Eurooppalaiset pakolaisjärjestöt myös patistavat EU:ta kehittämään laillisen maahanmuuton väyliä.¹⁴ Viime vuosina EU on tiukentanut viisumisääntöjä, koventanut rangaistuksia paperittomien ihmisten tuojille ja vaatinut naapurivaltioita pysäyttämään Euroopan rajoille pyrkiviä ihmisiä. Viimeisen 15 vuoden aikana yli 11 000 ihmistä on menettänyt henkensä matkalla Eurooppaan. ◀

14 ECRE (2011)

KANSALAI SJÄR JESTÖ T SUOSITTELEVAT ETTÄ SUOMI

- ▶ Varmistaa, että maahanmuutto vähentää köyhyyttä parantamalla työntekijöiden väliaikaista maahanmuuttoa kehityksistä, muuttajien pääsyä työelämään ja työntekijöiden oikeuksien valvontaa.
- ▶ Toimii pakolaisuutta aiheuttavan köyhyyden, ihmisoikeusloukkausten ja konfliktien ehkäisemiseksi.
- ▶ Kannattaa EU:n turvapaikkajärjestelmän muuttamista niin, että ihmisten ei tarvitse vaarantaa henkeään turvapaikan hakemiseksi, kustannukset jakautuvat tasaisesti EU-jäsenvaltioiden kesken ja kotoutumismahdollisuudet vaikuttavat hakijoiden sijoittamiseen.
- ▶ Tukee suomalaisten valmiuksia ja myönteistä asenneilmapiiriä globaalikasvatuksen keinoin.

KÖYHYHDEN JA KONFLIKTIEN KIERRE VOIDAAN KATKAISTA

Suomen toimet kriisien ennalta-
ehkäisyssä, kriisinhallinnassa ja rauhan-
välityksessä sekä asekaupan sääntelyssä
vaikuttavat suoraan kehitysmaihin.

► **ASEELLISET KONFLIKTIT** ovat keskeinen syy siihen, ettei äärimmäinen köyhyys ole vähentynyt tavoiteltua tahtia. YK:n vuosituhattavoitteiden toteuttamisessa heikoimmin onnistuneista 34 valtiosta 22 oli joko keskellä konfliktia tai ajautumassa sellaiseen.¹

Syyskuun 11. päivän terrori-iskujen jälkeen on tunnustettu, että niin sanottujen hauraiden valtioiden tukeminen ja rakentaminen on välttämätöntä myös kansainvälisen turvallisuuden kannalta.

Rauhanrakentamisessa pyritään nivomaan kriisien eri vaiheissa tehtävä työ saumattomasti yhteen. Tärkeintä on ehkäistä kriisejä ennalta puuttamalla niiden perimmäisiin syihin, joita ovat eriarvoisuus, köyhyys, ihmisoikeusloukkaukset ja oikeusvaltion heikkous. Rauhanrakentamisessa on keskeistä turvata naisten ja lasten tasa-arvoinen asema yhteiskunnassa ja mahdollistaa heidän osallistumisensa paikalliseen rauhantyöhön.

Konfliktin uhatessa rauhanvälitystä tarvitaan sovitteluun erimielisyyksiä ja säilyttämään rauhaa. Jos kuitenkin luisutaan väkivaltaiseen konfliktiin, tarvitaan kriisinhallintaa ja lisää rauhanvälitysyriytyksiä. Kriisin laannuttua alkaa ensin humanitaarinen apu ja jälleenrakennus, sitten pitkäaikainen kehitysyhteistyö.

1 Oxfam (2008)

Namanhumbiren kylässä Mosambikissa tehtiin vuonna 2009 suuria rubiinilöydöksiä. Kylä on täytynyt muualta tulleista onnenonkijoista, jotka harjoittavat laitonta kaivostoimintaa. Pienviljelijä Ambrosio on ensimmäisiä rubiinien löytäjiä, mutta hän tai muut kyläläiset eivät ole hyötynet kaivostoiminnasta. Paikallisten kansalaisjärjestöjen temaattinen ryhmä yrittää parantaa tilannetta järjestämällä yhteisökuulemisia hyvästä hallinnosta ja luonnonvarojen hallinnasta.

SUOMI RAUHANVÄLITTÄJÄNÄ

Ennaltaehkäisy on rauhanrakentamisessa avainasemassa, mutta myös rauhanvälitystä tarvitaan ja tehdään yhä enemmän. Aiemmissa konflikteissa laadittiin vain yksi rauhansopimus konfliktin päättyessä, mutta nykyään konflikteja pyritään ehkäisemään ja hillitsemään laatimalla useita osittaisia sopimuksia kohti rauhaa.

Suomi on vahvistanut rauhanvälitystoimintaansa, jonka nähdään täydentävän Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallintapanostuksen ja kehityspolitiikan keinovalikoimaa. Hallitus julkaisi Rauhanvälityksen toimintaohjelmansa joulukuussa 2011.²

Suomen ja Turkin aloitteesta YK:ssa perustettiin rauhanvälityksen ystäväryhmä syyskuussa 2010. Vuoden 2012 lopulla

Rauhanvälitys on vain yksi osa rauhantyötä.

tässä kansainvälistä välitystoimintaa tehostavassa ryhmässä oli 34 jäsenmaata ja kahdeksan alueellista järjestöä. Sen esityksestä YK:n yleiskokous hyväksyi vuonna 2011 historian ensimmäinen rauhanvälitystä koske-

va päätöslauselman, joka muun muassa kannustaa kasvattamaan kansalaisyhteiskunnan roolia rauhanvälityksessä ja vahvistamaan naisten asemaa rauhanprosesseissa. Kesällä 2012 YK:n pääsihteeri julkaisi rauhanvälityksen peruseriaatteiden linjauksen.³

On hyvä, että Suomi jatkossakin pitää esillä rauhanvälitystä ja turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 1325 Naiset rauha ja turvallisuus, vaikka sitä ei valittu turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi. On myös tärkeää, että Suomen toimintaa ohjaa ennen kaikkea tavoite ehkäistä kriisejä.

² Ulkoministeriö (2011a)

³ United Nations (2012)

VOIMAA YHTEISTYÖSTÄ

Suomen rauhanvälitykseen panostamalla resursseilla ja osaamisella on rajansa. Tuloksellinen rauhanvälitys vaatii vahvaa maatason asiantuntemusta, seurantaa ja verkostoitumista. Suomen heikkous verrattuna esimerkiksi Norjaan on edustusoverkon ja maakohtaisen poliittisen seurannan vähäisyys. Vuorovaikutus konfliktialueen erilaisten toimijoiden kanssa on olennaista, jotta alueella syntyy paikallinen omistajuus rauhan tekemiseen ja säilyttämiseen sekä luottamus rauhanvälittäjää kohtaan.

Yhteistyö suomalaistahojen välillä voi auttaa resurssipuulaan. Esimerkiksi suomalaisten kansalaisjärjestöjen paikallistuntemuksesta voi olla hyötyä rauhanvälitystoiminnalle, koska järjestöt ovat toimineet useissa kehitysmaissa vuosikymmeniä.

Suomen taloudellinen tuki rauhanvälitystoiminnalle on 400 000 euroa vuonna 2013. Lisäksi kehitysyhteistyövaroin tuetaan kaikkiaan vajaalla kahdella miljoonalla vuodessa muun muassa

- ▶ Afrikan unionin rauhanvälitysrakenteiden vahvistamista.
- ▶ Konfliktien ehkäisyä ja rauhanvälitystä Keski-Aasiassa, Myanmarissa ja Länsi-Afrikassa.
- ▶ Joidenkin järjestöjen kuten CMI, International Crisis Group, Interpeace, PACTA rauhanvälitystoimintaa.

Nopeasta ja joustavasta välitystoiminnastaan kansainvälistä kiitosta saaneen Norjan rauhanvälityksen budjetti oli vuonna 2012 noin 78 miljoonaa euroa.

Maailmalla rauhanvälitys on kilpailtu sektori. Jos Suomi mielii aktiiviseksi ja asiantuntevaksi rauhanvälittäjäksi, rauhantyöhön on syytä panostaa laaja-alaisesti. Rauhanvälitys tarvitsee rinnalleen aloitteellista ihmisoikeuspolitiikkaa, kehitysyhteistyötä, kriisinhallintaa ja humanitaarista apua. Suomen on myös itse oltava aktiivinen aseistariisunnassa.

KOKONAISVALTAISTA RAUHANRAKENTAMISTA

Suomen rauhantyötä hankaloittaa se, että kriisien eri vaiheissa tarvittavaa työtä rahoitetaan eri budjettimomenteilta ja hallinnoidaan eri osista valtionhallintoa. Ennaltaehkäisevä kehitysyhteistyö, rauhanvälitys, kriisinhallinta, humanitaarinen apu ja jälleenrakennustyö kannattaisi nivoa yhteen niin aikataulujen kuin tietotaidon siirtämisen osalta.

Rauhanrakentamisen jatkumon vahvistamiseksi hallitus on päättänyt laatia **strategian hauraiden valtioiden tukemiseksi**.⁴ Strategian lähtökohtana ovat konfliktiherkkien ja konflikteista kärsivien maiden todellisuus ja tarpeet, joten lähestymistapa eroaa esimerkiksi Suomen kriisinhallinnan tai rauhanvälityksen ohjelmien lähtökohdasta.

Hallitus harkitsee myös niin kutsutun **vakauttamisrahaston** perustamista. Rahastosta voitaisiin myöntää rahoitusta monipuoliselle rauhantyölle nopeasti ja kulut jaettaisiin asianmukaisille budjettimomenteille jälkeenpäin. Britanniasa ja Alankomaissa toimii vastaava rahasto.

Monet suomalaiset kansalaisjärjestöt kannattavat vakauttamisrahaston perustamista, kunhan kustannusten jakamisessa noudatetaan OECD:ssä sovittuja linjoja. Kehitysavuksi voidaan laskea siviileille suunnatut kriisinhallintatuet ja sotilaidenkin tekemien humanitaaristen ja jälleenrakennustehävien kulut, mutta ei sotilaallisten toimijoiden palkkoja (ks. lisää s. 23).⁵ Kaikkea rauhantyötä ei myöskään pidä alistaa kehitysyhteistyön rahoituskäytännöille tai maavalinnoille.

4 Valtioneuvosto (2011a)

5 OECD (2008), Keva (2010a)

PONTTA SIVIILIKRIISINHALLINTAAN

Väkivaltaisista konflikteista kärsivissä maissa ulkopuolisten tuki on tarpeen olosuhteiden vakauttamiseksi ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi. Suurin osa aseellisista konflikteista tapahtuu Afrikassa.

Kriisinhallinta käsittää sekä sotilaallisen kriisinhallinnan, eli esimerkiksi rauhanturvaajien lähettämisen kriisialueelle, että siviilikriisinhallinnan. Usein siviilikriisinhallinnalla ymmärretään poliisien, oikeusalan asiantuntijoiden, lääkintähenkilökunnan ja muiden asiantuntijoiden toimia konfliktin uhatessa, aikana tai heti sen jälkeen. Monet kansalaisjärjestöt katsovat myös rauhaa rakentavan pitkäjänteisen työn osaksi siviilikriisinhallintaa.

Suomi pyrkii vahvistamaan osallistumistaan, keinovalikoimaansa ja osaamistaan siviilikriisinhallinnassa huomattavasti. Suomen tavoitteena on kasvattaa siviilikriisinhallintaan osallistuvien määrää.⁶ Säästöjen ja rekrytointihaasteiden vuoksi luku on kuitenkin pienentynyt. Lokakuussa 2010 oli eri operaatioissa noin 160 suomalaista asiantuntijaa, marraskuussa 2012 vain 92. Naisten osuus on kuitenkin tavoitteiden mukaisesti noussut yli 40 prosenttiin.

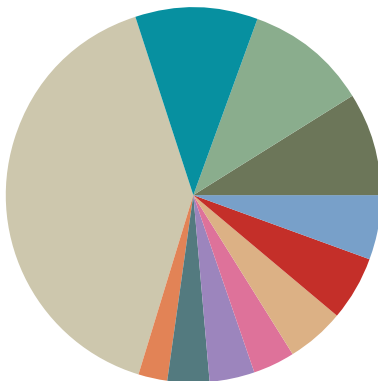
Siviilikriisinhallinnan painottamisella on monien kansalaisjärjestöjen tuki. Tavoitteiden saavuttaminen vaatii resursien lisäämistä.

Sotilaalliseen kriisinhallintaan Suomi on osallistunut aktiivisesti jo yli 50 vuoden ajan. Yli 30 000 suomalaista on palvelut rauhanturvaajina ympäri maailmaa. Pääsääntöisesti Suomi osallistuu vain YK:n turvallisuusneuvoston valtuuttamiin kriisinhallintaoperaatioihin.⁷

6 Valtioneuvosto (2009)

7 Puolustusvoimat (2011)

KYMMENEN SUURINTA RAUHANTURVAAJAMAATA JOUKKOJEN MÄÄRILLÄ MITATTUNA

TIEDOT VUODELTA 2010.

 Pakistan 10 707 (10,7%)	 Jordania 3 746 (3,73%)
 Bangladesh 10 615 (10,6%)	 Ruanda 3 679 (3,67%)
 Intia 8 805 (8,8%)	 Ghana 3 638 (3,6%)
 Nigeria 5 815 (5,8%)	 Uruguay 2 521 (2,5%)
 Egypti 5 426 (5,4%)	 Muut 40 336 (40,2%)
 Nepal 5 044 (5,0%)	

Lähde: YK (2010b) United Nations Peace Operations – Year In Review 2010

ENEMMISTÖ RAUHANTURVAAJISTA TULEE KEHITYSMAISTA

Rauhanturvaamisen suurvallat ovat Pakistan, Bangladesh ja Intia, joilla on kullakin noin 10 000 rauhanturvaajaa.⁸

Enemmistö rauhanturvaajista tulee Afrikasta. Afrikan unioni on muutenkin onnistunut parantamaan mantereen rauhan arkkitehtuuria. Mantereen laajuinen varoitusjärjestelmä on toiminnassa, oma turvallisuusneuvosto kokoontuu säännöllisesti ja nopean toiminnan rauhanturvajoukot lähesivät toimintavalmiutta.⁹

Suomalaisten rauhanturvaajien määrä on viime aikoina laskenut. Lokakuussa 2012 yhdeksässä kriisinhallintaoperaatiossa oli 379 suomalaista, joista 10 naisia¹⁰. Suomen kriisinhallintalaissa yläraja on asetettu 2 000 henkilöön.¹¹

Suomen osallistumisen lasku johtuu osittain konfliktien muuttumisesta monimutkaisemmiksi. Usein konfliktit ovat maiden sisäisiä, keskenään sotivia joukkoja on useita ja taistelut käydään siviiliväestön seassa. Onkin tärkeää varmistaa, ettei kriisinhallinnassa osallistuta sotatilanteisiin, koska se vähentää kriisinhallintatoiminnan uskottavuutta ja tuhoaa myös siviilikriisinhallinnan mahdollisuuksia. Joukkojen erikoistumisen myötä myös rauhanturvaajakohtaiset vuosikutannukset ovat nousseet

Suomi osallistuu myös vuonna 2007 toimintansa aloittaneisiin EU:n valmiusjoukkoihin. Joukkoja voidaan käyttää EU-maiden yksimielisellä päätöksellä. Esimerkiksi alkuvuonna 2011 Suomessa oli lähtövalmiina 300 sotilasta. EU:n valmiusjoukkoja ei ole toistaiseksi käytetty. Suomen eduskunnan puolustus- ja ulkoasiainvaliokunnat ovat katsoneet, että käytön kynnystä pitää laskea.¹²

8 YK (2010b)

9 Africa Progress Panel (2011), Africa Progress Panel (2010)

10 Ulkoministeriö (2012)

11 Puolustusvoimat (2011)

12 Puolustusvaliokunta (2010), ulkoasiainvaliokunta (2010)

PIENASEIDEN KAUPPA KURIIN

Kun aseita on paljon, väkivalta ja konfliktit kärjistyvät helposti aseellisiksi yhteenotoiksi. YK:ssa neuvotellaan parhaillaan kansainvälisestä, oikeudellisesti sitovasta asevientisopimuksesta.

Pienaseilla tapetaan yli kaksituhatta ihmistä päivässä.¹³ Nykyään lähes kaikki konfliktit ovat sisällissotia, joissa käytetään ensisijaisesti pienaseita. Ihmisiä kuolee kuitenkin kaksi kertaa enemmän sota-alueiden ulkopuolella, perheväkivallan ja muiden pienaseilla tehtyjen rikosten seurauksena.

AK-47-konekiväärin voi monessa maassa ostaa 15 dollarilla tai vaihtaa viljasäkkiin.

Maailmassa on noin 875 miljoonaa pienasetta, ja joka vuosi niitä tuotetaan useita miljoonia lisää.¹⁴ Maailman suurimpia asekauppiaita ovat YK:n turvallisuusneuvoston pysyvät jäsenmaat Yhdysvallat, Venäjä, Ranska, Britannia ja Kiina. Yhdessä Saksan ja Italian kanssa niiden myynti kattoi vuosina 2002–2009 noin 85 prosenttia kaikista myydyistä aseista.¹⁵

Yleensä aseet myydään ensin laillisesti maasta toiseen, mutta varkaudet ja omistajien rahapula vievät osan laittomille markkinoille. Maailmassa varastetaan noin miljoona asetta joka vuosi. Suomessa huolta herättää Patrian puolustustarvikehuutokauppa ja armeijan reservin supistamisen myötä syntyvä ylijäämä. Vanhan kaluston myyminen etenkin osina on riskialtista. Aseet olisi turvallisinta romuttaa Suomessa.

Aseteollisuutta hallitsevat suuret yhtiöt, mutta aseiden vientiin ja tuontiin tarvitaan viranomaisten lupa. Valtiot ovat

13 Nato Review (2011)

14 Amnesty ja Oxfam (2003), UNDP(2011)

15 Global Issues (2011)

Aseilla vuosikymmenten elinkaari

CIA toimitti 1980-luvulla Afganistanin muja-hideen-sisseille 6–9 miljardin dollarin arvosta sotatarvikkeita. Nykyään niitä löytyy Kashmirista, Sri Lankasta, Myanmarista, Tadzikistanista ja Algeriasta.

vastuussa siitä, ettei aseita käytetä rikolliseen toimintaan, ihmisoikeusloukkauksiin tai sotarikoksiin. Suomessa puolustusministeriö myöntää sotatarvikkeiden, ulkoministeriö kaksoiskäyttöteknologian ja poliisihallitus siviiliaseiden- ja ammusten vientilupia. Aseviennin läpinäkyvydessä olisi parantamisen varaa. Puolustusministeriö julkaisee raporttinsa pelkästään englanniksi, eivätkä ulkoministeriö ja poliisihallitus julkaise lainkaan vuosittaisia raportteja.

EU:ssa säännöt kieltävät aseviennin ihmisoikeuksia loukkaaville tahoille, sodan osapuolille tai alueille, joissa aseet vaarantaisivat vakauden tai kestäväen kehityksen.

Sääntely kuitenkin ontuu. Sääntöjä kierretään, kun valtiot käyttävät asekauppoja suhteiden rakentamiseen tai taloutensa paikkaamiseen. Valvonta on vaikeaa, koska kaikki maat eivät julkista asevientitilastojaan. Myös korruptio on yleistä, koska kaupoista harvoin tiedotetaan avoimesti.

Suomen sotatarvikevienti on voimakkaasti kasvanut 2000-luvulla, joskin sen arvo oli vuonna 2010 finanssikriisin takia poikkeuksellisen alhainen, noin 59 miljoonaa euroa. Vientilupia myönnettiin noin 61 miljoonan euron arvosta. Suomi vei sotatarvikkeita, kaksoiskäyttöteknologiaa ja siviiliaseita- ja ammuksia kaikkiaan 99 maahan, joista 55 voi EU:n asevientikrieerien ja Suomen virallisen ulko- ja turvallisuus-

politiikan pohjalta arvioida riskialttiiksi. Sotatarvikkeiden vientilupia Suomi myönsi noin 30 riskialttiiseen maahan, joukossa muun muassa Saudi-Arabia, Irak ja Meksiko.¹⁶

SUOMI TUKEE ASEKAUPPASOPIMUSTA

Yli 500 kansalaisjärjestön Control Arms -kampanja kannattaa oikeudellisesti sitovaa kansainvälistä asekauppasopimusta (Arms Trade Treaty, ATT). Kampanjassa on mukana kymmenkunta suomalaisjärjestöä.

Suomen ja kuuden muun maan aloitteesta YK:ssa on neuvoteltu asekauppasopimuksesta vuodesta 2008, jotta aseiden vientiä estävät tekijät määritettäisiin, asekaupan kansainvälistä avoimuutta ja valvontaa edistettäisiin sekä lahjontaa ja korruptiota estettäisiin.¹⁷

Heinäkuussa 2012 YK:n asekauppasopimuskonferenssi sai aikaan sopimusversion, johon oltiin laajalti tyytyväisiä. Se oli kansalaisjärjestöistäkin kelvollinen, joskin korruptiokriteeri jäi pois ja ihmisoikeus- ja humanitaariset kriteerit kirjattiin toivottua heikommin. Tuloksena oli kuitenkin pettymys kun Yhdysvallat, Venäjä ja Kiina halusivat lisää aikaa. Hyväksymiseen olisi tarvittu yksimielisyys.

Jatkoneuvotteluissa heinäkuun luonnos hyväksytään sellaisenaan tai avataan uuteen käsittelyyn. Kansalaisjärjestöt vaativat, ettei luonnosta löyhennettä. Sopimuksen synnyttyä kunkin valtion pitää ratkaista kysymykset lupamenettelyistä ja saada kaikki aseviennin tahot noudattamaan sopimusta. ◀

16 Baarman et al. (2012)

17 Oxfam (2008)

KANSALAIJÄRJESTÖT SUOSITTELEVAT ETTÄ SUOMI

- ▶ Jatkaa toimia YK:n rauhanvälitysroolin vahvistamiseksi sekä välitystoiminnan ja sen koordinaation lisäämiseksi.
- ▶ Osallistuu aktiivisesti kansainväliseen rauhantyöhön diplomatian, kehitysyhteistyön, ihmisoikeuspolitiikan, rauhanvälityksen, siviilikriisinhallinnan ja humanitaarisen avun keinoin. Sotilaallinen kriisinhallinta on viimeinen valinta. Päätökset osallistumisen laajuudesta ja painopisteistä on tehtävä avoimesti ja kansalaisyhteiskuntaa osallistaen.
- ▶ Varmistaa rauhantyön jatkumon laatimalla strategian hauraiden valtioiden tukemiseksi ja perustamalla vakauttamisrahaston.
- ▶ Sitoutuu OECD:ssä sovittuun linjaan kehitysyhteistyön ja turvallisuuspolitiikan välisen rajan vetämiseksi.
- ▶ Jatkaa aktiivista tukeaan oikeudellisesti sitovan asekauppasopimuksen solmimiselle sekä seuraa tarkkaan asekauppaansa, estää sen mahdollisia haittavaikutuksia ja varmistaa aseidenvientipolitiikan olevan harmoniassa konalaisvaltaisen kriisinhallinnan kanssa.

TAPAUS RUOKAKRIISI

Joka seitsemäs ihminen maailmassa on kroonisesti aliravittu. Vuoden 2008 ruokakriisin seurauksena nälkäisten määrä nousi hetkellisesti yli miljardiin.

► **NÄLÄLLÄ ON MONENLAISIA** pitkäkestoisia vaikutuksia. Lasten pituuskasvu ja kognitiivinen kehitys tyypistyvät, ja perheet joutuvat nipistämään muista perustarpeista kuten koulutuksesta ja terveydenhoidosta voidakseen ostaa ruokaa.

Maailmanlaajuinen ruokakriisi ei ole vielä ohi. Keväällä 2011 ruoan hinta kohosi vuoden 2008 tasolle. Asiantuntijat ennakoivatkin ruuan hintojen pysyvän lähivuosikymmeninä korkeammalla ja epävakaampina kuin 1900-luvun lopussa¹. Heilahtelu on kohtalokasta kehitysmaiden köyhille, joiden tu-

Suomi voi parantaa globaalia ruokaturvaa fiksulla talous-, kehitysyhteistyö-, maatalous-, energia- ja ilmastopolitiikalla.

loista jopa kolme neljäsosa saattaa kuluä peruselintarvikkeisiin.

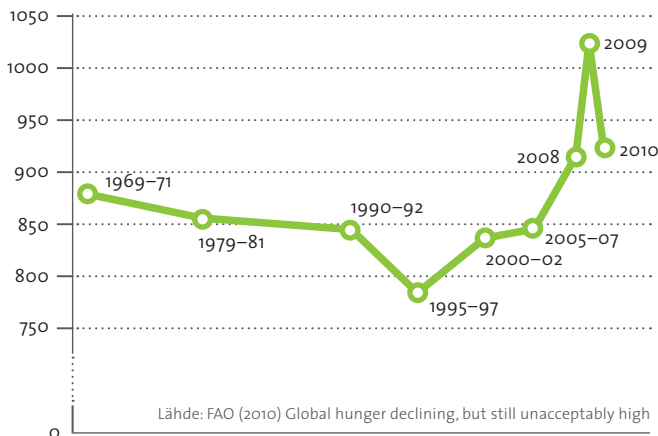
Hintojen lisäksi tulee huomioida myös terveys, ruuan säilytys ja jakautuminen. Valtioiden ja järjestöjen tuore SUN-liike (Scaling Up Nutrition)

vaatii ravitsemukselle enemmän painoarvoa kaikessa politiikassa. YK:n ”nollanälkä”-haaste (Zero Hunger Challenge) perustuu ihmisten perustavaan oikeuteen ruokaan. Se nostaa

1 FAO et al. (2011)

NÄLKÄÄ NÄKEVIEN IHMISTEN MÄÄRÄ MAAILMASSA

Miljoonaa

esiin ravitsemuksen merkityksen äidin raskauden alusta lapsen toisen ikävuoden loppuun ihmisen terveyden perustana, mutta haastaa myös ruokahävikit. Kehitysmaiden sadoista menee kolmannes hukkaan. Tärkeää on myös tiedostaa, että ruokaturvassa on kysymys myös ruuan epätasaisesta jakautumisesta maailmassa.

Politiikassa on aika kiinnittää huomio ruokakysymyksiin.

Heikon ruokaturvan taustalla on useita tekijöitä, joihin Suomi ei juurikaan voi vaikuttaa, kuten kuluttajien vaurastu-

minen ja lisääntyvä lihansyönti nousevissa talouksissa sekä sääolosuhteet suurimmilla ruuantuotantoalueilla. Globaaliin ruokaturvaan vaikuttavat kuitenkin myös kehitysyhteistyö, ilmastopolitiikka, maataloustuet, biopolttoainetavoitteet ja finanssimarkkinoiden sääntely.

Maailman väestön ruokkimiseksi vuonna 2050 maatalous-tuotannon tulisi kasvaa 70 prosenttia maailmanlaajuisesti ja sata prosenttia kehitysmaissa, arvioi YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö.² On arvioitu, että kasvun saavuttamiseksi kehitysmaiden maataloustuotantoon pitäisi sijoittaa vuosittain 83 miljardia Yhdysvaltain dollaria.³ Pieni osa summasta voidaan kattaa kehitysavulla, mutta lisäksi tarvitaan kannustimia, jotta yksityisen sektorin investoinnit ruuantuotantoon kehitysmaissa kasvavat.

► **Kehitysyhteistyössä** tärkeintä ruokaturvan kannalta on tukea pienviljelijöitä. Saharan eteläpuolisessa Afrikassa ja Aasiassa pienviljelijät tuottavat noin 80 prosenttia ruuasta. Pienviljely on myös merkittävä tulonlähde. Yli puolitoista miljardia ihmistä maailmassa kuuluu kotitalouksiin, jotka viljelevät enintään kahden hehtaarin kokoista maatilkkua.⁴

Konkreettisesti kehitysyhteistyöllä voidaan esimerkiksi tukea kansallisten ruokaturvastrategioiden laatimista, maanviljelijöiden järjestöjen toimintaa ja markkinatietojen leviämistä. Markkinatietoja sadoista, kysynnästä ja vientimahdollisuuksista on usein niukasti saatavilla, minkä vuoksi pienviljelijät tekevät vääriä päätöksiä siitä, mitä ja miten paljon tuottaa.

Lisäksi kehitysyhteistyöllä voidaan hillitä väestönkasvua. Keskeistä on naisten oikeuksien ja koulutuksen tukeminen, lapsikuolleisuuden vähentäminen sekä sosiaalisten turva-verkkojen vahvistaminen niin, että lapset eivät ole vanhusten

2 FAO (2009)

3 Schimdtumber et al. (2009)

4 FAO et al. (2011)

ainoa turva. YK:n arvioiden mukaan maailman väkiluku nousee 8,1–10,6 miljardiin vuoteen 2050 mennessä.⁵

► **Ilmastopoliittika** on toinen ala, jolla Suomi voi tukea globaalia ruokaturvaa. Ilmastonmuutos tulee asiantuntijoiden vahvan enemmistön mukaan heikentämään maataloustuotannon edellytyksiä kuivilla alueilla (ks. sivu 49).

► **Maataloustuet** pönkittävät teollisuusmaiden maataloustuottajien kilpailukykyä sekä kansainvälisillä että kehitysmaiden markkinoilla. Kilpailuasetelma syö kehitysmaiden pienviljelijöiden tuloja ja vähentää kannustimia investoida maataloustuotantoon kehitysmaissa. Kansainväliset järjestöt OECD:stä FAOon peräänkuuluttavat maataloustukien vähentämistä ja vientitukien poistamista (ks. sivu 42).

► **Biopolttoaineiden** tuotanto nostaa myös ruuan hintaa. Arviot siitä, kuinka suuri osuus ruuan hinnan noususta kriisivuonna 2008 johtui biopolttoaineista, vaihtelevat FAOn 10–15 prosentista Maailmanpankin 65 prosenttiin.⁶ Jo vuosina 2007–2009 biopolttoaineiden osuus maailman sokeriruo'on kulutuksesta oli 20 prosenttia ja rapsin sekä muiden rehuviljojen kulutuksesta yhdeksän prosenttia (ks. sivu 55). Myös Afrikassa tapahtuvien maakaappausten taustalta löytyy usein eurooppalainen biopolttoaineyritys (ks. sivu 57).

► **Finanssimarkkinoilla** investoinnit raaka-ainejohdannaisiin kuten futuureihin ja optioihin ovat kasvaneet merkittävästi vuodesta 2005. Taloustieteilijät eivät ole yksimielisiä keinottelun vaikutuksista, mutta enemmistö katsoo sen lisäneen ruuan hintaheilahteluita.⁷ Maltillinen sääntelyn lisääminen voisi auttaa tasoittamaan elintarvikkeiden hintaheilahteluita ja lisäämään finanssimarkkinoiden läpinäkyvyyttä (ks. sivu 33). ◀

5 YK (2011)

6 FAO (2008)

7 FAO et al. (2011), Gilbert (2010)

KEHITYSPOLITIIKAN KUKA KUKIN ON

EDUSKUNTA on käynyt täysistunnossaan useita ajankoh-
taiskeskusteluja kehityspoliittisista kysymyksistä, esimerkik-
si Suomen kehityspoliittisen ohjelman uudistamisesta (2007)
ja globaalista ruokakriisistä (2008).

Valiokuntien asialistoilla kehitysmaihin liittyviä kysy-
myksiä on hyvin usein. Kehitysmaihin vaikuttavia päätöksiä
tehdään usein *ulkoasiain-, valtiovarain-, ympäristö-, maa- ja
metsätalous-* ja *suuressa valiokunnassa*. Lisäksi *puolustusva-
liokunta* linjaa kriisinhallintaa ja rauhanturvatoimintaa, *hal-
lintovaliokunta* maahanmuuttopolitiikkaa, *sivistysvaliokunta*
tekijänoikeuskysymyksiä, *lakivaliokunta* korruption vastaista
toimintaa ja *talousvaliokunta* paitsi kotimaisia myös kansain-
välisesti vaikuttavia talouskysymyksiä.

Halutessaan kehityspoliittisia kysymyksiä voivat tarkas-
tella myös *tarkastusvaliokunta*, jolla on oikeus kommentoida
mitä tahansa valtion taloudenhoitoon liittyvää asiaa, sekä *tu-
levaisuusvaliokunta*, jonka tehtävä on käsitellä tulevaisuuden
kehitykseen vaikuttavia tekijöitä.

Eduskunnassa toimii myös useita epävirallisia ryhmiä,
joissa kiinnostuneet kansanedustajat ja avustajat hankkivat
tietoa ja käyvät keskustelua ajankohtaisista kysymyksistä.
Näihin kuuluvat globaaliryhmä, väestö ja kehitys -ryhmä, ih-
misoikeusryhmä ja eduskunnan Attac.

EUROOPAN UNIONI on yksi keskeisistä kehityspolitiikan
ohjaajista ja toteuttajista. Se edustaa jäsenmaitaan monilla
tärkeillä foorumeilla, kuten ilmasto- ja kauppaneuvotteluissa.
Unionin kehitys- ja valtiovarainministerien kokoukset tuot-
tavat linjauksia, joilla on merkitystä jäsenmaiden kehitys-

politiikan kannalta. EU toteuttaa kehityspolitiikkaa esimerkiksi lahjaluotoista apua toimittavan EuropeAidin ja yksityissektorin lainoja myöntävän Euroopan investointipankin kautta.

G20-MAARYHMÄ otti itselleen maailmantalouden ylimmän koordinaattorin roolin vuoden 2007—2008 taluskriisin myötä. Tätä ennen päätöksiä oli tehty pienemmissä suurvaltojen ja eurooppalaisten G7- ja G8-ryhmissä. G20-ryhmään kuuluu 19 rikkaasta maasta ja nousevaa taloutta sekä edustus Euroopan unionista. Maaryhmä kokoontuu vuodesta 2011 valtionpäämiestasolla vuosittain ja valtiovarainministerien tasolla useammin.

GLOBAALIT KANSALAISLIIKKEET JA -JÄRJESTÖVERKOSTOT toimivat kehityspolitiikan vahtikoirina, sparraajina, tiedotusverkostoina ja vaihtoehtoisten kehitysmallien edistäjinä. Suurimpiin verkostoihin kuuluvat esimerkiksi maattomien ihmisten ja pienviljelijöiden liikkeet. Tuhannet järjestöt seuraavat myös kehitysyhteistyöhankkeiden tuloksellisuutta paikan päällä. Etelän ja Pohjoisen järjestöt käyvät jatkuvaa dialogia verkostojensa kautta.

INVESTOIJAT ovat viimeisen 15 vuoden aikana kasvattaneet rooliaan maailmantaloudessa. Esimerkiksi osakkeiden ja velkakirjojen kauppa tuo yrityksille ja valtioille välttämätöntä pääomaa. Valtaosa sijoituksista on lyhyen aikavälin spekulatiota, joka on kasvattanut finanssimarkkinat monisatakertaiseksi tavaroiden ja palveluiden oikeisiin markkinoihin nähden. Enemmistö tutkijoista kannattaa spekuloinnin sääntelyä finanssikriisien ja ruuan hintapiikkien hillitsemiseksi.

ISO-BRITANNIA sääti ensimmäisenä maana maailmassa vuonna 2008 ilmastolain, joka velvoittaa kaikkia hallinnon-

aloja päästövähennyksiin. Maassa toimivilta pörssiyrityksiltä edellytetään yritysvastuureportointia, ja sitoutuminen kehitysyhteistyömäärärahojen 0,7 prosentin bruttokansantulotavoitteeseen on ollut vahvaa silloinkin, kun muualta on säästetty.

KANSALAI SJÄRJESTÖT osallistuvat kehityspoliittikkaan useassa roolissa. Ne ovat itsenäisiä toimijoita, aktiivisia kehityspoliittisia keskustelijoita ja julkisen vallan vahtikoiria, globaalikasvatuksen tarjoajia ja kehitysyhteistyöprojektien toteuttajia. Suomalaiset kehitysjärjestöt saavat enemmistön rahoituksestaan valtion kehitysyhteistyövaroista ulkoministeriön kautta. Suomen kehitysyhteistyöstä kymmenisen prosenttia kanavoidaan järjestöjen kautta. Suurimmilla järjestöillä on kymmeniä työntekijöitä, pienimmillä ei yhtäkään.

KANSAINVÄLINEN VALUUTTARAHASTO IMF toimittaa lainoitusta ja konsultointia talouskriiseihin ajautuneille maille. IMF:n ja Maaailmanpankin lainaehdot on arvosteltu liian yksisilmäisestä, markkinoiden itsesääntelyyn uskovasta talouspolitiikasta. Päätöksenteko toimii dollari per ääni -periaatteella, eli kehitysmailla on hyvin vähän valtaa. Suomi osallistuu päätöksentekoon osana pohjoismaista maaryhmää. Strategiset linjaukset tehdään huhti- ja syyskuussa pidettävissä yleiskokouksissa.

KEHITYSMAIKSI lasketaan hyvin monenlaisia maita: esimerkiksi konfliktissa tai sen partaalla olevia hauraita valtioita, köyhiä sisämaavaltioita, öljyntuottajamaita ja nopeasti vaurastuvia talouksia, kuten Kiina ja Brasilia. Edes Saharan eteläpuolisen Afrikan maat eivät ole keskenään samanlaisia. Esimerkiksi Mauritiuksella hyvinvointi on YK:n inhimillisen kehityksen indeksin mukaan korkeampi kuin Brasiliassa tai

Turkissa. Myös Gabon, Botswana, Namibia ja Etelä-Afrikka erottuvat edukseen.

Kehityksmaakäsitteen on arvosteltu luovan mielikuvaa, että jokainen maa "kehittyy" saman länsimaisen mallin mukaisesti kohti kapitalistista kulutusyhteiskuntaa. Erityisesti Kuuba ja Bhutan ovat silti valinneet toisin.

KEHITYSPOLIITTINEN TOIMIKUNTA KPT on valtioneuvoston asettama kehityspolitiikan neuvoo-antava elin. Se seuraa ja arvioi Suomen toimintaa kehitysmaiden tilanteeseen vaikuttavilla politiikan lohkoilla sekä näillä tehtäviä keskeisiä päätöksiä. KPT julkaisee keskeisimmät huomionsa vuosiarviossaan.

KEPA on globaalien kehityskysymysten asiantuntijajärjestö ja yli 300:n kansalaisjärjestön kattojärjestö. Kepa osallistuu julkiseen keskusteluun ja välittää poliittisille päättäjille tietoa kansalaisjärjestöjen näkemyksistä erityisesti kansainvälisen talouspolitiikan, kehitysyhteistyön ja ilmastopolitiikan kysymyksissä. Lisäksi Kepa tarjoaa koulutusta, neuvontaa ja verkostoitumismahdollisuuksia kehitysyhteistyötä ja globaalikasvatusta tekeville jäsenjärjestöilleen. Tansaniassa, Mosambikissa, Nicaraguassa ja Mekongin alueella Kepa tekee yhteistyötä paikallisten kansalaisjärjestöjen kanssa. Kepa on perustettu vuonna 1985.

KIINA on kasvattanut läsnäoloaan Afrikassa ja pyrkinyt turvaamaan teollisuudelle tärkeiden raaka-aineiden, kuten metallien ja öljyn saannin. Kiinaa syytetään muun muassa diktatuurien tukemisesta ja maakaappauksista. Toisaalta uusiutuvan energian edistäjänä Kiina on tehnyt enemmän kuin monet rikkaat maat: Kiinaan nousee esimerkiksi valtavia tuulivoimapuistoja.

MAAILMANPANKKI myöntää lainoja kehitysmaille ja nousseville talouksille. Käytännössä valtaa käyttävät rikkaimmat maat, erityisesti Yhdysvallat. Lainojen korot ovat markkina-korkoja alhaisempia ja osa tuesta on lahja-apua. Pankkia on kritisoitu yksipuolisesta talousajattelusta, ylisuurista projekteista ja epädemokraattisuudesta. Pankki on alkanut profiloitua yritysten lainoittajana ja uuden ilmastorahoituksen kanavoimisessa. Lisäksi Aasian, Latinalaisen Amerikan ja Afrikan kehitys pankit myöntävät lainoja alueittain. Suomi käyttää valtaa pankeissa osana maaryhmiä, Maailmanpankissa yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa.

MAAILMAN KAUPPAJÄRJESTÖ WTO on neuvottelufoorumi maailmankaupan sääntöjen kehittämiseksi ja valvomiseksi. Sen sopimukset ovat sitovia ja ylittävät kansallisen lainsäädännön. WTO:n sopimukset käsittelevät tavaroiden ja palvelujen kauppaa, kaupankäyntiin liittyviä tekijänoikeuksia, kauppariitojen ratkaisua ja kauppapoliittista maatumintaa. Ylin päättävä ja toimeenpaneva elin on joka toinen vuosi järjestettävä jäsenmaiden ministerien kokous. Äänestyksissä päätökset tehdään yksinkertaisella enemmistöllä. Monet kehitysmaat syrjäytyvät päätöksenteosta, koska niillä ei ole varaa pitää Genevessä edustajaa. Suomi vaikuttaa kauppaneuvotteluihin EU:n kautta.

MINISTERIÖT. Suomessa kehityspolitiikkaa ohjaavat erityisesti hallitusohjelma ja hallituksen kehityspoliittinen ohjelma. Jotta päätökset eri politiikan aloilla edistäisivät johdonmukaisesti köyhyyden vähentämistä, kaikkien ministeriöiden pitäisi huomioida kehityspoliittisen ohjelman linjaukset toiminnassaan.

Ulkoministeriö vastaa Suomen kehitysyhteistyön suunnittelusta ja hallinnoinnista, kaupapolitiikasta, rauhantyöstä

ja Suomen kannoista useissa kansainvälisissä järjestöissä. Keskeisiä ministeriöitä ovat myös valtion budjetit ja Suomen kansainvälisen talouspolitiikan valmisteleva *valtiovarainministeriö*, sekä *ympäristöministeriö* ja *maa- ja metsätalousministeriö*. Lisäksi *työ- ja elinkeinoministeriö* linjaa yritysvastuupolitiikkaa, *puolustusministeriö* kriisinhallintaa ja rauhan-
turvatoimintaa, *opetusministeriö* tekijänoikeuskysymyksiä, *sisäministeriö* maahanmuuttopolitiikkaa ja *oikeusministeriö* korruption vastaista työtä.

NORJA on aktiivisella kehityspolitiikallaan noussut kokoaan suuremmaksi ulkopolitiikan tekijäksi. Norja on esimerkiksi vaikuttanut Maailmanpankin kaltaisten maailmanjärjestöjen toimintaan tukemalla työtä ja tutkimusta uusien ja nousvien teemojen parissa, esimerkkinä veroparatiisien hillintä. Uusien aloitteiden tukemiseen ei tarvita Norjan öljymiljoonia, sillä poliittisen aloitteellisuuden vaatimat rahasummat ovat usein pieniä. Norjan kehitysyhteistyövarat vastaavat 1,1 prosenttia maan kansantaloudesta.

OECD on teollisuusmaiden yhteistyöjärjestö, joka on fasiltoinut useita kehityspolitiikkaan liittyviä kansainvälisiä sopimuksia. Sen avulla on luotu kriteerit kehitysyhteistyöksi laskettavalle toiminnalle, tavoitteet kehitysyhteistyön tuloksellisuuden parantamiseksi ja ohjeistus kansainvälisten yritysten vastuista. Parhailtaan OECD fasiltoi keskustelua kansainväliseen veronkiertoon liittyvissä kysymyksissä. Järjestö myös tutkii ja herättelee keskustelua teollisuusmaiden politiikan, kuten maataloustukien, vaikutuksista kehitysmaihin.

RUOTSI on Tanskan ja Norjan tavoin saavuttanut jo etuajassa kehitysyhteistyön 0,7 prosentin tavoitteen. Se myös keskittää yhteistyötään yhä enemmän kehitysyhteistyön laatua

koskevien sopimusten mukaisesti. Turvallisuuspolitiikassa Ruotsi on priorisoinut kansainvälistä kriisinhallintaa yli perinteisen maanpuolustuksen.

VUOSITUHATTAVOITTEET ovat historian ensimmäinen maailmanlaajuinen sopimus kehityspolitiikan tavoitteista, painopisteistä ja mittareista. YK:ssa vuosituhannen vaihteessa sovittuihin tavoitteisiin on kirjattu muun muassa pyrkimys puolittaa köyhien ihmisten osuus koko maailman väestöstä vuosien 1990 ja 2015 välillä (ks. sivu 10). Lisätietoa osoitteesta www.vuosituhattavoitteet.fi

VÄHITEN KEHITTYNEET MAAT (least developed country, LDC) ovat kaikkein köyhimpiä maita, kun katsotaan väestöön suhteutettua bruttokansantuloa, ravitsemusta, terveyttä, koulutusta ja maan taloudellista haavoittuvuutta. Maissa asuu noin 12 prosenttia maailman väestöstä, mutta niissä tuotetaan vain alle kaksi prosenttia maailman tuotteista ja palveluista. YK:n vähiten kehittyneiden maiden listalle kuului vuonna 2011 48 maata, joista 33 sijaitsee Afrikassa, 14 Aasiassa ja yksi Latinalaisessa Amerikassa. Suomen kehitysyhteistyön pääyhteistyömaista vähiten kehittyneisiin maihin lasketaan Etiopia, Mosambik, Nepal, Sambia ja Tansania, kun taas kun taas Kenia ja Vietnam ovat jo nousseet ryhmästä.

YHDISTYNEET KANSAKUNNAT YK ja sen yli 30 alajärjestöä ovat tärkeitä kehitysyhteistyöhankkeiden toteuttajia. YK:n kanavoima rahoitus on lahjamoitoista, eikä siihen sisälly maiden talous- tai muuta politiikkaa sanelevia ehtoja kuten kehityspankeilla. YK on myös tärkeä poliittinen foorumi, jossa köyhimmätkin kehitysmaat saavat äänensä kuuluviin paremmin kuin esimerkiksi Maailmanpankissa tai IMF:ssä. YK:n piirissä on neuvoteltu onnistuneesti monia kehityspolitiikan

kannalta keskeisiä sopimuksia, kuten vuosituhattavoitteet ja vuoden 2002 Monterreyn laaja kehitysrahoitus sopimus. YK:n uudistamisessa keskeistä on YK-järjestöjen välisen koordinaation ja yhteistyön lisääminen.

YHDYSVALLAT on dollarimääräisesti maailman suurin kehitysyhteistyön rahoittaja, mutta määrärahojen bruttokansantulo-osuus jää vain noin 0,2 prosenttiin. Yhteistyö on ollut keskimääräistä enemmän poliittisten suuntausten värittämää esimerkiksi lisääntymisterveyden alalla. Monien kehityspoliittikan kipupisteiden ratkaisu esimerkiksi ilmasto-, kauppa- ja veropolitiikassa jää puolitiiehen ilman Yhdysvaltain tukea.

YRITYKSET kasvattavat rooliaan kehityspoliitikassa. Jopa vähiten kehittyneet maat saavat nykyään enemmän pääomaa yritysten investoinneista kuin kehitysavusta. Erityisesti vauraimmista kehitysmaista kuten Kiinasta, Intiasta ja Brasiliasta tulevien yritysten investoinnit kasvavat nopeasti. Sijoitukset voivat tuoda kehitysmaille paitsi pääomaa myös työpaikkoja, teknologiaa, osaamista ja verotuloja, joten enemmistö kehitysmaista on muuttanut lakejaan huomattavasti yrityksille suopeammiksi viimeisen 15 vuoden aikana. Yritysten toiminta ei kuitenkaan aina ole vastuullista: hikipajat, ympäristön saastuttaminen ja veronkierto ovat edelleen yleisiä. Viime vuosina useat kehitysmaat ovat vahvistaneet sääntelyä hieman. Tavoitteena on tasapaino sijoittajien ja ihmisten oikeuksien välillä. ◀

LÄHTEET

- African Development Bank Group (2010). Chinese Trade and Investment Activities in Africa, <http://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/Chinese%20Trade%20%20Investment%20Activities%20in%20Africa%2020Aug.pdf>
- Africa Progress Panel (2011). The Transformative Power of Partnerships, Africa Progress Report 2011, http://www.africaprogresspanel.org/files/7713/0441/3939/APP_APR2011_FINAL.pdf
- Africa Progress Panel (2010). From Agenda to Action: Turning Resources into Results for People, Africa Progress Report 2010, http://www.africaprogresspanel.org/index.php/download_file/view/541/
- AKVA (2007). Vesijalanjälki: Esimerkkituotteiden piilovesimääriä, <http://akva.ayy.fi/vesijalanjalki/tuotteet2.html>
- Amnesty ja Oxfam (2003). Shattered Lives – the case for tough international arms control, <http://controlarms.org/wordpress/wp-content/uploads/2011/02/Shattered-lives-the-case-for-tough-international-arms-control.pdf>
- Arndt, C., S. Jones ja F. Tarp, Wider (2009). Aid and Growth: Have We Come Full Circle?, http://www.wider.unu.edu/publications/working-papers/discussion-papers/2009/en_GB/dp2009-05/
- Baarman, Pamela ja Jarmo Pykäälä (toim.) (2012). Suomen asevientä 2010, teemana ydinaseet. SaferGlobe Finland. http://www.saferglobe.fi/wp-content/uploads/epaper/Suomen_asevienta_2010/Suomen_asevienta_2010.pdf
- Baker, Dean, Robert Pollin, Travis McArthur ja Matt Sherman (2009). The Potential Revenue from Financial Transactions Taxes, <http://www.cepr.net/documents/publications/ftt-revenue-2009-12.pdf>
- Baumert, Kevin A., Timothy Herzog ja Jonathan Pershing / World Resources Institute (2005). Navigating the Numbers: Greenhouse Gas Data and International Climate Policy, http://pdf.wri.org/navigating_numbers.pdf
- BIS, Bank for International Settlements (2007). Triennial Central Bank Survey of Foreign Exchange and Derivatives Market Activity, <http://www.bis.org/publ/rpxfo7t.pdf>
- Bretton Woods Project (2010). Conference summary: Private Sector Turn, <http://www.brettonwoodsproject.org/art-567281>
- Brown, Jessica, Martin Stadelmann ja Lena Hörnlein / Overseas Development Institute (2011). Fast-start finance to address climate change: what we know at the mid-point, <http://www.odi.org.uk/resources/docs/7272.pdf>
- Burk, Dan L. ja Mark A. Lemley (2002). Is Patent Law Technology-Specific?
- Business and Human Rights Resource Centre (2011). UN Guiding Principles on Business and Human Rights, <http://www.business-humanrights.org/Documents/UNGuidingPrinciples>
- Business and Human Rights Resource Centre (2008). The UN "Protect, Respect and Remedy" Framework for Business and Human Rights, <http://www.reports-and-materials.org/Ruggie-protect-respect-remedy-framework.pdf>
- CAN-E, WWF, GP (2011). Achieving a 30 percent domestic carbon reduction target, http://www.climnet.org/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=1907
- Center for International Forestry Research Cifor (2011). Global Biofuel Information Tool, <http://gisweb.cifor.cgiar.org/webgis/biofuel/map.htm>
- Clemens, Michael (2011). Economics and Emigration: Trillion-Dollar Bills on the Sidewalk?, <http://www.cgdev.org/content/publications/detail/1425376>
- Climate Change Act 2008, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2008/27/contents>
- Commission on Intellectual Property Rights (2002). Integrating Intellectual Property Rights and Development Policy, http://www.iprcommission.org/papers/pdfs/final_report/CIPRfinal.pdf
- Dervis (UNDP), Supachai (UNCTAD), Kaputin (AKT-maat) ja Mchumo (CFC) (2007). The commodity problematique, Development Today 8/2007, http://www.development-today.com/magazine/2007/DT_8/Opinion/2169 ja <http://www.thedailynewsegypt.com/archive/the-commodity-problematique.html>
- Economist (2011). Let them come, 27.8.2011, <http://www.economist.com/node/21526893>

- ECRE, European Council on Refugees and Exiles (2011). Access to Europe, <http://www.ecre.org/topics/areas-of-work/access-to-europe.html>
- ECRE (2008). Sharing Responsibility for Refugee Protection in Europe: Dublin Reconsidered, <http://www.ecre.org/topics/areas-of-work/protection-in-europe/134.html>
- Eilperin, Juliet (2006). World's Fish Supply Running Out, Researchers Warn, The Washington Post, 3.11.2006, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/11/02/AR2006110200913.html>
- ESA, Ecological Society of America (1997). Biodiversity, http://www.esa.org/education_diversity/pdfDocs/biodiversity.pdf
- Eur-Lex (2006). Euroopan komission tiedonanto EU:n biopolttoainestrategiasta, 24.9.2010, <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006DC0034:FI:NOT>
- Eurodad, CRBM, Brettonwoods project, Weed (2008). Speculation undermines the right to food, http://www.eurodad.org/uploadedFiles/Whats_New/News/Food%20speculation%20%20paper%20final.pdf
- Eurodad (2011) Responsible Finance Charter, http://www.eurodad.org/uploadedFiles/Whats_New/News/Charter_final_26_10.pdf
- Euroopan komissio (2012). Proposal for a council directive on a common system of financial transaction tax and amending Directive 2008/7/EC. http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/other_taxes/financial_sector/com%282011%29594_en.pdf
- Euroopan komissio (2009). Communication from the Commission on the practical implementation of the EU biofuels and bioliquids sustainability scheme and on counting rules for biofuels, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:160:0008:0016:EN:PDF>
- Euroopan komissio (2006). Global Europe: Competing in the World, EC Policy Review, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0567:FIN:en:PDF>
- Euroopan parlamentti (2008). The EU's emission reduction target, intended use of CDM and its +2°C, <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies/download.do?file=22071>
- EVA, Elinkeinoelämän valtuuskunta (2009). Kapitalismi kansan käräjillä, http://www.eva.fi/wp-content/uploads/files/2416_kapitalismi_kansan_karajilla.pdf
- FAO, WFP ja IFAD (2012). The State of Food Insecurity in the World 2012. Economic growth is necessary but not sufficient to accelerate reduction of hunger and malnutrition. Rome, FAO.
- FAO (2009). Investment, High level Expert Forum on How to Feed the World
- FAO (2008). The state of food and agriculture, <http://www.fao.org/docrep/011/i0100e/i0100e00.htm>
- FAO (2002). The Role of Agriculture in the Development of Least-developed Countries and their Integration into the World Economy, <ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/007/y3997e/y3997e00.pdf>
- FAO, IFAD ja IIED (2009). Land grab or development opportunity?, http://www.ifad.org/pub/land/land_grab.pdf
- FAO, IFAD, IMF, OECD, UNCTAD, WFP, Maailmanpankki, WTO, IFPRI ja UN High Level Task Force on Global Food Security (2011). Price Volatility in Food and Agricultural Markets: Policy Responses, http://www.unctad.org/en/docs/2011_G20_FoodPriceVolatility_en.pdf
- Friends of the Earth Europe (2010). Africa: Up for grabs - The scale and impact of land grabbing for agrofuels, http://www.foeeurope.org/agrofuels/FoEE_Africa_up_for_grabs_2010.pdf
- Friends of the Earth Europe (2009). Overconsumption? Our use of the world's natural resources, http://www.foeeurope.org/publications/2009/Overconsumption_Sep09.pdf
- Gilbert, C. (2010). Commodity Speculation and Commodity Investment, http://www.unctad.info/upload/SUC/GCF/Presentations/GCF2010_Gilbert.eng.pdf
- Global Financial Integrity (2011). Illicit Financial Flows from Developing Countries: 2000-2009, http://www.gfinancialintegrity.org/storage/gfip/documents/reports/IFF2010/gfi_iff_update_report-web.pdf
- Global Issues (2011). The Arms Trade is Big Business, <http://www.globalissues.org/article/74/the-arms-trade-is-big-business>
- Greenpeace (2010). EU:n biopolttoaineiden kestävyyskriteerit liian heikkoja, Tiedote 10.6.2010, <http://www.greenpeace.org/finland/fi/mediakeskus/lehdistotiedotteet/eu-n-biopolttoaineiden-kestaevy>

- Hakkara, Outi ja Mira Käkönen (2010). Kenen ilmasto?, http://www.intokustannus.fi/kirja/kenen_ilmasto/
- Heaps, Charles, Peter Erickson, Sivan Kartha ja Eric Kemp-Benedict / Stockholm Environment Institute (2009). Europe's Share of the Climate Challenge, http://sei-international.org/mediamanager/documents/Publications/Climate-mitigation-adaptation/europes_share_heaps_09.pdf
- Heinrich Böll Stiftung North America. Climate Funds Update, <http://www.climatefundsupdate.org/>
- IATP, Institute for Agriculture and Trade Policy (2008). The Global Food Price Crisis, http://www.iatp.org/files/451_2_104147.pdf
- IFPRI, International Food Policy Research Institute (2009). "Land Grabbing" by Foreign Investors in Developing Countries: Risks and Opportunities, <http://www.ifpri.org/sites/default/files/publications/bp013all.pdf>
- Ilmatieteenlaitos (2010). Globaalit sopeutumishaasteet, <http://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/sopeutuminen/-/artikkeli/oeoca6ff-8cbb-4c77-96b7-95aa8foof581>
- ILO, Kansainvälinen työjärjestö (2010). Global report on child labour 2010, <http://www.ilo.org/ipceinfo/product/viewProduct.do?productId=13853>
- International Institute for Applied Systems Analysis (2008). Climate change and agriculture in Africa, <http://www.iiasa.ac.at/Research/LUC/Outreach-Policy-Briefs/opto8sum-LUC.pdf>
- Ioannou, I. ja G. Serafeim (2011). The Consequences of Mandatory Corporate Sustainability Reporting, <http://www.hbs.edu/research/pdf/11-100.pdf>
- IOM, Kansainvälinen siirtolaisjärjestö (2010). World Migration Report 2010: The Future of Migration: Building Capacities for Change, http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR2010_summary.pdf
- IOM (2008). Migration and Development: Achieving Policy Coherence, http://publications.iom.int/bookstore/free/MRS_34.pdf
- IPCC, Hallitustenvälinen ilmastomuutospaneeli (2007). Climate Change 2007: Synthesis Report, http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/syr/ar4_syr.pdf
- Jowit, J. (2010). World's top firms cause \$2.2tn of environmental damage, report estimates, 18.2.2010, <http://www.guardian.co.uk/environment/2010/feb/18/worlds-top-firms-environmental-damage>
- Just Economics (2010). Raising Revenue: A Review of Financial Transaction Taxes Throughout the World.
- Kapoor, Sony (2010). Financial Transaction Taxes – Burden Sharing to finance the costs of the bailouts, <http://www.re-define.org/sites/default/files/FinancingTransactionTaxes-AToolforBurdenSharing%281%29.pdf>
- Kaskinen, Tuuli, Olli Alanen, Alekski Neuvonen ja Pirkka Åman (2009). Ei kehitystä ilman ilmastoa. Ilmasto- ja kehityspoliittikan leikkauspisteet, Kepan taustaselvitykset n:o 27, <http://www.kepa.fi/julkaisut/julkaisusarjat/6617>
- Kehityspoliittinen toimikunta (2010). Suomen kehityspoliittikan tila 2010, <http://www.kehityspoliittinentoimikunta.fi/public/default.aspx?contentid=215419&nodeid=40793&contentlan=1&culture=fi-FI>
- Kepa (2011). Ulkopoliittinen vaalikone, <http://www.vaalikone2011.fi>
- Kepa (2010a). Aitoo apua?, <http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/aitoo-aitoo-aitoo.pdf>
- Kepa (2010b). Cancúnista kajahti, <http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/201012-cancunista-kajahti.pdf>
- Kepa (2010c). European trade policy: Disintegrating Regions, <http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/201012-european-trade-policy.pdf>
- Kepa (2010d). Kansainvälinen veronkierto kuriin, <http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/kansainvalinen-veronkierto-kuriin.pdf>
- Kepa (2010e). Kehitysyhteistyö nyt, <http://www.kepa.fi/julkaisut/julkaisusarjat/6997>
- Kepa (2010f). Rahoitusmarkkinavero, Kepan taustamuistio, syyskuu 2010, <http://www.kepa.fi/tiedostot/rahoitusmarkkinavero-kepan-taustamuistio-syyskuu2010.pdf>
- Kepa (2010g). Suomi ja rauhanthyö
- Kepa (2010h). Yritysvastuu, Kepan taustamuistio, lokakuu 2010, <http://www.kepa.fi/tiedostot/yritysvastuu-kepan-taustamuistio-lokakuu2010.pdf>
- Kepa (2009a). Hyvinvointi kaupan?, <http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/hyvinvointi-kaupan.pdf>
- Kepa (2009b). Laiton pääomapako kehitysmaista,

- <http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/laiton-paaomapako.pdf>
- Kepa (2008a). Kauppapolitiikan globaalit kipupisteet, <http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/kauppapolitiikan-globaalit-kipupisteet.pdf>
- Kepa (2008b). Kehitysrahoituksen uudet muodot, <http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/kehitysrahoituksen-uudet-muodot.pdf>
- Kepa (2008c). Ruokaa ja rauhaa reilulla kauppapolitiikalla, <http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/ruokaa-ja-rauhaa.pdf>
- Kepa (2008d). Ruokakriisin ratkaisu, <http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/ruokakriisin-ratkaisu.pdf>
- Kepa (2007). Kauppa ja investoinnit ilmastotalkoisiin, <http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/kauppa-ja-investoinnit.pdf>
- Kepa (2006). Köyhyyden kalvaa turvallisuuttamme, http://vanha.kepa.fi/vaalit2007/vaalimateriaalit/tulostettavat_materiaalit/pdf/turvallisuusjulkaisu_PF.pdf
- Ki-moon, Ban (2010). Keeping the Promise, http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/sreport_draft.pdf
- Knopf, J, W. Kahlenborn, T. Hajduk, D. Weiss, M. Feil, R. Fiedler ja J. Klein / Euroopan komissio (2010). Corporate Social Responsibility: National Public Policies in the European Union, <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=1577&langId=en>
- Korkiasaari, Jouni / Siirtolaisuusinstituutti (2003). Suomalaiset maailmalla: Katsaus Suomen siirtolaisuuteen kautta aikain, http://www.migrationinstitute.fi/articles/003_Korkiasaari.pdf
- Maahanmuuttovirasto (2011). Maahanmuuttoviraston tilastot, <http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=8,2754,2762>
- Maailmanpankki (2011). Migration and Remittances Factbook 2011, <http://data.worldbank.org/data-catalog/migration-and-remittances>
- Maailmanpankki / Timilsina, Govinda R., John C. Beghin, Dominique van der Mensbrugge ja Simon Mevel (2010). The Impacts of Biofuel Targets on Land-Use Change and Food Supply, http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2010/12/30/000158349_20101230134933/Rendered/PDF/WP55513.pdf
- Maailmanpankki (2010b). The Economics of Adaptation to Climate Change. A Synthesis Report. Final Consultation Draft. The World Bank Group, http://siteresources.worldbank.org/EXTCC/Resources/EACC_FinalSynthesisReport0803_2010.pdf
- Maailmanpankki / Mitchell (2008a). A note on rising food prices, http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/2008/07/28/000020439_20080728103002/Rendered/PDF/WP4682.pdf
- Maailmanpankki (2008b). World Development Indicators, http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2010/04/21/000333037_20100421014928/Rendered/PDF/541670WDI0200810Box345641B01PUBLIC1.pdf
- Maailmanpankki (2007). World Development Report 2008: Agriculture for Development, http://siteresources.worldbank.org/INTWDR2008/Resources/WDR_oo_book.pdf
- National Board of Trade, Sweden (2004). Consequences of the WTO-agreements for Developing Countries, <http://www.kommers.se/upload/Analysarkiv/Publikationer/Consequences%20of%20the%20WTO-agreements.pdf>
- Nato Review (2011). Small weapons, big impact, <http://www.nato.int/docu/review/2011/Arms-control/EN/index.htm>
- Objectivo 2015 (2007). Aid Effectiveness, <http://www.objectivo2015.org/europe/documents/AEGlossary.pdf>
- OECD, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (2011). Statistical Annex of the Development Co-operation Report, <http://www.oecd.org/development/aidstatistics/developmentco-operationreport2011.htm>
- OECD (2008). Is it ODA?, <http://www.oecd.org/dataoecd/21/21/34086975.pdf>
- OECD / Neighbour, John (2008b). Transfer pricing: Keeping it at arm's length, OECD Observer, http://www.oecdobserver.org/news/fullstory.php/aid/670/Transfer_pricing_Keeping_it_at_arms_length.html
- OECD. Query Wizard for International Development Statistics, <http://stats.oecd.org/qwids/>
- OECD ja FAO (2010). Agricultural Outlook 2010-2019, <http://www.agri-outlook.org/dataoecd/13/13/45438527.pdf>

- Oxfam (2011). Refugee Realities, <http://www.oxfam.org.au/refugee/public/resources/facts/globaltrends/index.php>
- Oxfam (2010). The Impact of the Global Economic Crisis on the Budgets of Low-Income Countries, <http://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/the-impact-of-the-global-economic-crisis-on-the-budgets-of-low-income-countries-112462>
- Oxfam (2008). Shooting Down the MDGs, <http://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/download?id=365040&d1=http://oxfamilibrary.openrepository.com/oxfam/bitstream/10546/114594/1/bp120-shooting-down-mdgs-081008-en.pdf>
- Oxfam (2007). Signing Away The Future: How trade and investment agreements between rich and poor countries undermine development, <http://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/Signing%20Away%20tothe%20Future.pdf>
- Puolustusvaliokunta (2010). Lausunto 11/2010, http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/puvl_11_2010_p.shtml
- Puolustusvoimat (2011), www.puolustusvoimat.fi
- Reilun kaupan edistämisyhdistys (2012). Vuosiraportti 2011 http://www.reilukauppa.fi/fileadmin/user_upload/reilukauppa/Tiedostoja/RK_vuosiraportti_2011_verkko.pdf
- Schmidt, Rodney (2008). The Currency Transaction Tax: Rate and Revenue Estimates, <http://www.stampoutpoverty.org/download.php?id=400>
- Schmidthuber, J., J. Bruinsma ja G. Boedeker (2009). Capital Requirements for Agriculture in Developing Countries, esitelmä FAOn kokouksessa "How to Feed the World in 2050" Roomassa 22.-24.6.2009, <ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/012/ak974e/ak974e00.pdf>
- Schulmeister (2010). Boom-Bust Cycles and Trading Practices in Asset Markets, the Real Economy and the Effects of a Financial Transactions Tax, Boom-Bust Cycles and Trading Practices, [http://www.wifo.ac.at/www/downloadController/displayDbDoc.htm?item=WP_2010_364\\$.PDF](http://www.wifo.ac.at/www/downloadController/displayDbDoc.htm?item=WP_2010_364$.PDF)
- Schulmeister (2009). A General Financial Transaction Tax: A Short Cut of the Pros, the Cons and a Proposal, [http://www.wifo.ac.at/www/downloadController/displayDbDoc.htm?item=WP_2009_344\\$.PDF](http://www.wifo.ac.at/www/downloadController/displayDbDoc.htm?item=WP_2009_344$.PDF)
- Schulmeister, Stephan, Margit Schratzenstaller ja Oliver Picek (2008). A General Financial Transaction Tax. Motives, Revenues, Feasibility and Effects, [http://www.wifo.ac.at/www/servlet/www.upload.DownloadServlet/bdoc/5_2008_FINANCIAL_TRANSACTION_TAX_31819\\$.PDF](http://www.wifo.ac.at/www/servlet/www.upload.DownloadServlet/bdoc/5_2008_FINANCIAL_TRANSACTION_TAX_31819$.PDF)
- Stern, Nicholas (2006). Stern Review on the Economics of Climate Change, <http://www.webcitation.org/5nCeyEYr>
- Stiglitz, Joseph (2007). Making Globalization work
- Taloussanommat (2012). HS: Yritysten veronkierrosta vuosittain miljoonien laskut, 8.8.2012, <http://www.taloussanommat.fi/yritykset/2012/08/09/hs-yritysten-veronkierrosta-vuosittain-miljoonien-laskut/201235144/12>
- Taloussanommat (2010). Näin paljon myyjät varastavat, 19.10.2010, <http://www.taloussanommat.fi/kauppa/2010/10/19/nain-paljon-myyjat-varastavat/201014496/12>
- Taloustutkimus (2011). Suomalaisen mielipiteet kehitysyhteistyöstä, <http://www.formin.fi/public/default.aspx?contentid=224420&nodeid=15146&contentlan=1&culture=fi-FI>
- Tilastokeskus (2012): Suomen väestöstä ulkomaista syntyperää olevia 4,8 prosenttia, http://www.stat.fi/til/vaerak/2011/01/vaerak_2011_01_2012-11-30_tie_001_fi.html
- Työ- ja elinkeinoministeriö / Eeva Simola, Päivi Pöyhönen, Outi Moilala ja Kristoffer Wilen (2010). Julkisen vallan CSR-järjestelmä eri maissa, http://www.tem.fi/files/27186/TEM_41_2010_netti.pdf
- Ulkoasiainvaliokunta (2010). Mietintö 9/2010, http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/uavm_9_2010_p.shtml
- Ulkoministeriö (2012a). Operaatiot ja kartta: Kansainvälinen kriisinhallinta, 17.10.2012 <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=42651&contentlan=1&culture=fi-FI>
- Ulkoministeriö (2012b). Kehityspolitiikkaa ja -yhteistyötä koskeva kertomus vuodelta 2011, <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=258014&nodeid=34648&contentlan=1&culture=fi-FI>
- Ulkoministeriö (2011a). Rauhanvälityksen toimintaohjelma. <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=236431&culture=fi-FI>

- Ulkoministeriö (2011b) Kehityspoliittikka ja -yhteistyötä koskeva kertomus vuodelta 2010, <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=221654>
- Ulkoministeriö (2010). Rauhanvälitys – Suomen suuntaviivoja, <http://formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=57202&GUID=%7B7DD54B30-8C26-4513-934D-D8A8F7FD3AoA%7D>
- UNCTAD, YK:n kauppaja kehityskonferenssi (2010a). World Investment Report 2010, http://www.unctad.org/en/docs/wir2010_en.pdf
- UNCTAD (2010b). Economic Development in Africa Report 2010, http://www.unctad.org/en/docs/aldcafrica2010_en.pdf
- UNCTAD (2009). The Financialization of Commodity Markets, Trade and Development Report 2009, http://www.unctad.org/en/docs/tdr2009ch2_en.pdf
- UNCTAD (2006). World Investment Report 2006, <http://www.unctad.org/templates/webflyer.asp?docid=7431&intItemID=3968&lang=1&mode=highlights>
- UNDP, YK:n kehitysohjelma (2011). Small Arms and Light Weapons (SALW) Control, http://www.undp.org/cpr/wdo_small_arms.shtml
- UNDP (2009). Human Development Report 2009, Overcoming barriers: Human mobility and development, http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2009_EN_Complete.pdf
- UNDP (2007). Human Development Report 2007-2008, Fighting climate change: Human solidarity in a divided world, <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2007-8/>
- UNDP (2005). Human Development Report 2005, http://hdr.undp.org/en/media/HDR05_complete.pdf
- UNEP, YK:n ympäristöohjelma (2010a). The Emissions Gap Report, http://www.unep.org/publications/ebooks/emissionsgapreport/pdfs/GAP_REPORT_SUNDAY_SINGLES_LOWRES.pdf
- UNEP, YK:n ympäristöohjelma (2010b). The State of the Planet's Biodiversity, <http://www.unep.org/wed/2010/english/biodiversity.asp>
- UNEP (2009). Towards Sustainable Production and Use of Resources: Assessing Biofuels, <http://www.unep.fr/energy/bioenergy/documents/pdf/Assessing%20Biofuels-Summary-Web-.pdf>
- UNHCR, YK:n pakolaisjärjestö (2011). Frequently Requested Statistics, <http://www.unhcr.org/pages/4a0174156.html>
- UNHCR (2011b) Global trends 2010, <http://www.unhcr.org/4dfa11499.html>
- UNHCR (2010). Statistical Yearbook 2009, <http://www.unhcr.org/4ce532ff9.html>
- UNICEF, YK:n lastenrahasto (2008). The State of the World's Children 2008, <http://www.unicef.org/sowco08/>
- United Nations (2012). United Nations Guidance for Effective Mediation. <http://www.un.org/wcm/webdav/site/undpa/shared/undpa/pdf/UN%20Guidance%20for%20Effective%20Mediation.pdf>
- Valtioneuvosto (2011a). Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma, <http://www.vn.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf332889/fi.pdf>
- Valtioneuvosto (2011b). Valtion vuoden 2012 talousarvio, <http://valtioneuvosto.fi/toiminta/talousarvio/2012/fi.jsp>
- Valtioneuvosto (2009). Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko, <http://www.defmin.fi/index.phtml?s=443>
- World Development Movement (2005). Suspending disbelief: The promises and actions of the G8 from 1998 – 2005, http://doku.cac.at/suspendingdisbelief_promises_actions_g8_95_05.pdf
- World Federation of Exchanges (tiedot vuodelta 2008), <http://www.world-exchanges.org/statistics>
- WTO, Maailman kauppajärjestö (2009). International Trade Statistics 2009, http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2009_e/its09_toc_e.htm
- Yhteiskuntavastuuraportointikilpailu (2010). Kilpailun yhteenvedo, <http://www.ymparisto.fi/download.aspx?contentid=122366&lan=fi>
- Yhdistyneet kansakunnat, YK (2011a). Water Scarcity, <http://www.un.org/waterforlifedecade/scarcity.shtml>
- YK (2011b). World Population Prospects: The 2010 Revision, <http://esa.un.org/unpd/wpp/index.htm>
- YK (2010a). Press Conference on World Oceans Day, http://www.un.org/News/briefings/docs/2010/100608_Oceans.doc.htm
- YK (2010b). United Nations Peace Operations - Year in Review 2010, <http://www.un.org/en/peacekeeping/publications/yir/yir2010.pdf>

KÖYHYYS TULEE KALLIKSI: se ruokkii yhteiskunnallista epävakautta, pakolaisuutta, ympäristöongelmia ja epidemioita. Suomi voi purkaa näitä ongelmia edistämällä fiksua kehitysyhteistyötä sekä reilua talous-, ympäristö-, maahanmuutto ja turvallisuuspolitiikkaa.